

Nr 127

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om behörighet att utöva tandläkaryrket m. m.; given Stockholms slott den 15 mars 1963.

Under återopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag om behörighet att utöva tandläkaryrket och
- 2) lag angående ändrad lydelse av 3 och 6 §§ lagen den 30 juni 1960 (nr 408) om behörighet att utöva läkaryrket.

GUSTAF ADOLF

Rune B. Johansson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att 1951 års lag om behörighet att utöva tandläkarkonsten ersättes med en ny lag om behörighet att utöva tandläkaryrket. I förslaget har bestämmelserna för tandläkaryrket så långt det varit möjligt utformats i överensstämmelse med vad som gäller för läkaryrket. Därjämte tar förslaget sikte på att från svensk sida underlätta genomförandet av en gemensam nordisk arbetsmarknad för tandläkare.

Den föreslagna lagstiftningen avses skola träda i kraft den 1 januari 1964.

Förslag

till

Lag**om behörighet att utöva tandläkaryrket**

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Behörig att utöva tandläkaryrket är

- a) den som är legitimerad enligt 3 §;
- b) den som enligt 9 § är förordnad att uppehålla statlig eller kommunal tandläkartjänst; samt
- c) i den utsträckning, som för varje fall särskilt anges, den som enligt 10 § innehar begränsad behörighet att utöva tandläkaryrket.

2 §.

Den som genomgått av medicinalstyrelsen för ändamålet föreskriven utbildning må biträda behörig utövare av tandläkaryrket med utförande av tand- och munhygienisk behandling.

3 §.

Legitimation såsom tandläkare meddelas av medicinalstyrelsen.

Den som inom riket avlagt tandläkarexamen, så ock den som utom riket avlagt tandläkarexamen och härstädes genomgått av Konungen föreskriven efterutbildning skall på ansökan erhålla legitimation såsom tandläkare, om ej sådana omständigheter föreligga som enligt vad i denna lag sägs kunna föranleda att legitimation återkallas.

Äger utomlands examinerad tandläkare framstående skicklighet och särskild erfarenhet inom tandläkaryrket, må Konungen medgiva, att legitimation såsom tandläkare meddelas honom utan att han genomgått efterutbildning, som avses i andra stycket.

4 §.

Har legitimerad tandläkare genom dom, som vunnit laga kraft, dömts till frihetsstraff eller avsatts eller suspenderats från tjänst som tandläkare för brott, som han förövat under utövning av tandläkaryrket, dömts till straffarbete för annat brott, fällt till ansvar för medverkan till obehörig utövning av tandläkaryrket eller

fällts till ansvar för obehörig utövning av läkaryrket, för hälsofarligt kvacksalveri eller för brott, som avses i 10 § lagen om förbud i vissa fall mot verksamhet på hälso- och sjukvårdens område, eller för medverkan till brott som nu sagts,

äger medicinalstyrelsen återkalla hans legitimation, om han genom brottet visat sig icke vara skickad att utöva tandläkaryrket.

5 §.

Har legitimerad tandläkare ådagalagt grov oskicklighet vid utövning av tandläkaryrket eller eljest visat sig uppenbart olämplig såsom tandläkare utan att det föreligger sådant fall som avses i 4 §, äger medicinalstyrelsen återkalla hans legitimation.

Har tandläkare vunnit legitimation i Sverige på grundval av auktorisation i annat nordiskt land och frántages tandläkaren denna auktorisation, skall medicinalstyrelsen återkalla legitimationen.

6 §.

Blir legitimerad tandläkare på grund av sinnessjukdom eller annan rubbning av själsverksamheten ur stånd att nöjaktigt utöva tandläkaryrket, skall medicinalstyrelsen ofördröjligen återkalla hans legitimation, om ej särskilda skäl föranleda annat.

Föreligger grundad anledning till antagande att tandläkares legitimation bör återkallas av skäl som avses i första stycket, äger medicinalstyrelsen förordna, att han skall undergå läkarundersökning i den utsträckning som erfordras för att hans förmåga att utöva tandläkaryrket skall kunna bedömas.

Har medicinalstyrelsen förordnat om läkarundersökning som avses i nästföregående stycke, äger styrelsen tillika återkalla legitimationen för tiden intill dess ärendet slutligt avgöres. Vägrar den som skall undersökas att inställa sig till undersökning, skall polismyndighet på styrelsens begäran lämna erforderlig handräckning.

7 §.

Legitimation för tandläkare, som Konungen förordnat till innehavare av tandläkartjänst, må icke återkallas så länge tandläkaren innehar tjänsten; dock må legitimationen återkallas för tid, då han på grund av ådömd suspension icke är i tjänst, så ock för tid, då han av anledning som i 6 § första stycket sägs icke uppehåller sin befattning.

8 §.

Har tandläkares legitimation återkallats, skall medicinalstyrelsen på hans begäran åter meddela honom legitimation, när förhållandena medgiva det.

9 §.

Förordnande att uppehålla tjänst, som medför behörighet att utöva tandläkaryrket, meddelas av medicinalstyrelsen eller, efter styrelsens bemyndigande, av annan myndighet.

10 §.

Begränsad behörighet att utöva tandläkaryrket meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av medicinalstyrelsen.

11 §.

Tandläkare, som icke äger särskild skicklighet och erfarenhet inom viss gren av tandläkaryrket, må icke för allmänheten tillkännagiva, att han är specialist inom den grenen av tandläkaryrket eller eljest äger särskild kunighet däri.

Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, medicinalstyrelsen fastställer villkoren för rätt att tillkännagiva specialitet enligt denna paragraf.

12 §.

Utövar någon, som ej är behörig att utöva tandläkaryrket, detta yrke mot ersättning, dömes för obehörig utövning av tandläkaryrket till dagsböter eller fängelse.

Detsamma skall gälla, om behörig utövare av tandläkaryrket eller i 2 § omförmäld medhjälpare mot ersättning utövar tandläkaryrket i vidare mån än behörigheten gäller.

Tandläkare, som bryter mot föreskriften i 11 § första stycket, dömes till dagsböter.

13 §.

Beslut, som medicinalstyrelsen meddelat med stöd av denna lag, skall lända till omedelbar efterrättelse, om ej annorlunda förordnas.

14 §.

Utan hinder av vad som stadgas i denna lag äger läkare utöva sådan verksamhet inom tandläkaryrket, som hans utbildning medgiver och omständigheterna kräva.

15 §.

Konungen äger meddela närmare bestämmelser för tillämpningen av denna lag.

Övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1964, då lagen den 18 maj 1951 (nr 233) om behörighet att utöva tandläkarkonsten skall upphöra att gälla.

Förekommer i lag eller författning hänvisning till lagrum i den äldre lagen, som ersatts genom bestämmelse i den nya lagen, skall i stället den bestämmelsen gälla.

Den som vid lagens ikraftträdande är legitimerad tandläkare skall anses som legitimerad tandläkare enligt denna lag.

Äger någon vid lagens ikraftträdande generell behörighet jämlikt 1 § första stycket 2) i den äldre lagen, skall han anses såsom legitimerad tandläkare enligt denna lag; och skall medicinalstyrelsen på ansökan utfärda legitimationsbevis för honom. Detsamma skall gälla den som innehar Konungens eller medicinalstyrelsens särskilda tillstånd att utan begränsning utöva tandläkarkonsten och som till följd därav äger generell behörighet enligt 1 § första stycket 4) i den äldre lagen. Den som eljest vid lagens ikraftträdande är behörig jämlikt 1 § första stycket 4) i den äldre lagen skall vara bibehållen vid sin behörighet. Behörigheten skall härvid anses såsom begränsad behörighet enligt den nya lagen.

Har med stöd av den äldre lagen legitimation återkallats för obestämd tid eller för alltid, skall fråga om återvinnande av legitimationen prövas enligt 8 § i den nya lagen. Har enligt den äldre lagen legitimation återkallats för viss tid, skall legitimationen åter meddelas enligt vad som bestämts vid återkallandet; och skall legitimationen därefter anses meddelad enligt den nya lagen.

Förslag

till

L a g

angående ändrad lydelse av 3 och 6 §§ lagen den 30 juni 1960 (nr 408)
om behörighet att utöva läkaryrket

Härigenom förordnas, att 3 och 6 §§ lagen den 30 juni 1960 om behörighet att utöva läkaryrket skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

3 §.

Har legitimerad läkare genom dom, som vunnit laga kraft,

dömts till frihetsstraff eller avsatts eller suspenderats från tjänst som läkare eller tandläkare för brott, som han förövat under utövning av läkaryrket eller tandläkarkonsten,

dömts till straffarbete för annat brott eller

fällts till ansvar för medverkan till obehörig utövning av läkaryrket eller tandläkarkonsten eller för medverkan till hälsofarligt kvacksalveri eller för medverkan till brott, som avses i 10 § lagen om förbud i vissa fall mot verksamhet på hälso- och sjukvårdens område,

äger medicinalstyrelsen återkalla hans legitimation, om han genom brottet visat sig icke vara skickad att utöva läkaryrket.

Har legitimerad läkare genom dom, som vunnit laga kraft,

dömts till frihetsstraff eller avsatts eller suspenderats från tjänst som läkare för brott, som han förövat under utövning av läkaryrket,

dömts till straffarbete för annat brott eller

fällts till ansvar för medverkan till obehörig utövning av läkaryrket eller för medverkan till hälsofarligt kvacksalveri eller för medverkan till brott, som avses i 10 § lagen om förbud i vissa fall mot verksamhet på hälso- och sjukvårdens område, eller ock för obehörig utövning av tandläkaryrket eller medverkan därtill,

äger medicinalstyrelsen återkalla hans legitimation, om han genom brottet visat sig icke vara skickad att utöva läkaryrket.

6 §.

Legitimation för läkare, som Konungen eller medicinalstyrelsen för-

Legitimation för läkare, som Konungen eller medicinalstyrelsen för-

(Nuvarande lydelse)

ordnat till innehavare av *läkar- eller tandläkartjänst*, må icke återkallas så länge läkaren innehar tjänsten; dock må legitimationen återkallas för tid, då han på grund av ådömd suspension icke är i tjänst, så ock för tid, då han av anledning som i 5 § första stycket sägs icke uppehåller sin befattning.

(Föreslagen lydelse)

ordnat till innehavare av *läkartjänst*, må icke återkallas så länge läkaren innehar tjänsten; dock må legitimationen återkallas för tid, då han på grund av ådömd suspension icke är i tjänst, så ock för tid, då han av anledning som i 5 § första stycket sägs icke uppehåller sin befattning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1964.

Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 februari 1963.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Johansson, fråga om *ny lagstiftning angående behörighet att utöva tandläkaryrket m. m.* samt anför.

I. Inledning

Gällande lag om behörighet att utöva tandläkarkonsten är utfärdad den 18 maj 1951. Lagen ansluter sig nära till den vid dess tillkomst gällande 1915 års lag om behörighet att utöva läkarkonsten. Sistnämnda lag har numera ersatts av bl. a. lagen den 30 juni 1960 om behörighet att utöva läkaryrket, vilken skiljer sig från den äldre lagstiftningen i såväl sakligt som formellt hänseende.

Under framhållande att det är önskvärt att regleringen av tandläkaryrket även i fortsättningen så långt det är sakligt möjligt överensstämmer med motsvarande reglering för läkaryrket framlade *medicinalstyrelsen* den 20 oktober 1962 *förslag till lag om behörighet att utöva tandläkaryrket*.

År 1957 antog Nordiska rådet en rekommendation (nr 7) till regeringarna om att vidtaga åtgärder för att skapa en gemensam arbetsmarknad för läkare och tandläkare. Den svenska regeringen utsågs att vara koordinerande och initiativtagande vid det fortsatta arbetet med rådets rekommendation. För ändamålet tillsattes en internordisk kommitté, benämnd *Nordiska kommittén för utredning av frågan om gemensam nordisk arbetsmarknad för läkare och tandläkare*¹, vilken den 7 maj 1962 avgav *betänkande med förslag till överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om gemensam nordisk arbetsmarknad för tandläkare* (NU 1962: 6). Förslaget bygger på uppfattningen att förutsättningar föreligger för införandet av en

¹ Från svensk sida har såvitt avser den gemensamma arbetsmarknaden för tandläkare deltagit såsom ledamöter av kommittén statssekreteraren C. G. Persson, medicinalrådet O. Osvald och byråchefen H. Rahm samt såsom experter landstingsdirektören H. O. F. Gröndal och direktören i Sveriges tandläkarförbund I. Oldmark.

för dessa länder gemensam sådan marknad. Den kan emellertid icke förverkligas utan ändringar i ländernas lagstiftning.

Över båda förslagen har efter remiss yttranden avgivits av följande myndigheter och organisationer: kanslern för rikets universitet med bifogande av yttranden från lärarkollegierna vid tandläkarhögskolorna i Stockholm och Malmö, farmaceutiska institutet, försvarets sjukvårdsstyrelse, riksförsäkringsverket, arbetsmarknadsstyrelsen, medicinalstyrelsens nämnd för utländska läkare, statens utlänningskommission, statens pensionsanstalt, överståthållarämbetet, länsstyrelsen i Östergötlands län med bifogande av yttrande från landstingets förvaltningsutskott, länsstyrelsen i Kristianstads län med bifogande av yttranden från tandvårdsinspektören och länsläkaren, länsstyrelsen i Västernorrlands län med bifogande av yttranden från landstingets förvaltningsutskott och länsläkaren, länsstyrelsen i Jämtlands län, länsstyrelsen i Norrbottens län med bifogande av yttrande från landstingets förvaltningsutskott, kommittén för översyn av hälso- och sjukvården i riket (ÖHS-kommittén), utredningen om översyn av bestämmelserna i § 28 regeringsformen om svenskt medborgarskap såsom villkor för erhållande av statstjänst, svenska landstingsförbundet, svenska stadsförbundet, Sveriges tandläkarförbund och svenska tandläkaresällskapet, apotekarsocietetsens direktions samt svenska sjukasseförbundet.

Remissyttranden över nordiska kommitténs förslag har därjämte avgivits av medicinalstyrelsen, länsarbetsnämnden i Norrbottens län, folktandvårdsstyrelsen i Stockholm och tandvårdsinspektören i Norrköping.

Remissyttranden över medicinalstyrelsens förslag har ytterligare avgivits av de medicinska fakulteterna i Uppsala, Lund och Göteborg, lärarkollegierna vid karolinska institutet och medicinska högskolan i Umeå, tandvårdsdirektören i Stockholm samt Sveriges läkarförbund.

2. Allmänna synpunkter på lagstiftningen om behörighet att utöva tandläkaryrket

Huvuddragen av gällande bestämmelser

Lagen den 18 maj 1951 om behörighet att utöva tandläkarkonsten innehåller ingen definition på denna »konst». Av allmänna tandläkarinstruktionen den 18 maj 1951 (nr 234) framgår helt allmänt att utövande av tandläkarkonsten innebär att i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet meddela patient de råd och, såvitt möjligt, den behandling, som patientens tillstånd fordrar. Förutom legitimerad läkare äger endast den, som i särskild ordning vunnit behörighet därtill, mot ersättning utöva tandläkarkonsten. Behörigheten, som kan vara generell eller också tillfällig eller begränsad, kan vinnas endast av den som erhållit särskild utbildning. Det föreligger således ett tandläkarmonopol.

Till reglerna om förvärv av behörighet ansluter sig stadganden om förlust av behörighet på grund av straffdom eller sinnessjukdom. Vidare stadgas straff för obehörig utövning av tandläkarkonsten.

Den som efter vederbörlig utbildning legitimerats såsom tandläkare i utlandet kan icke med stöd härav vinna legitimation i Sverige. Härför fordras svenskt medborgarskap och svensk tandläkarexamen. Svenska myndigheter kan dock i särskild ordning meddela tandläkare med utländsk examen behörighet att helt eller i begränsad omfattning här utöva tandläkarkonsten. Tandläkare från de övriga nordiska länderna tjänstgör för närvarande i betydande omfattning i Sverige. Det är därvid främst fråga om begränsade förordnanden att tjänstgöra inom folktandvården.

I alla de nordiska länderna står tandvården och de inom denna verk samma yrkesutövarna under tillsyn av statliga medicinalmyndigheter.

Nordiska kommitténs förslag och yttrandena däröver

Kommittén

Nordiska kommittén erinrar om att ett nära samarbete mellan de nordiska länderna sedan lång tid tillbaka pågår på hälso- och sjukvårdens område.

Vid nordiska rådets femte session i Helsingfors år 1957 antogs enhälligt en rekommendation (nr 7) till regeringarna att vidtaga åtgärder, varigenom i ett vart av de nordiska länderna en sådan ordning införes, som möjliggör för tandläkare, vilka i annat nordiskt land har avlagt vederbörlig examen för utövande av tandläkaryrket, att mot företeende av bevis om sin behörighet i hemlandet och om erforderliga kunskaper i lagregler och andra bestämmelser angående utövande av tandläkaryrket i det ifrågasvarande landet erhålla sådan behörighet även i detta land, samt att utreda möjligheterna att undanröja de svårigheter av arbetsmarknadspolitisk natur, som härvid kan möta.

Nordiska kommittén konstaterar att den medicinska arbetskraftens möjlighet till fri rörlighet mellan de nordiska staterna är av stor betydelse inte minst från utbildnings- och forskningssynpunkt. Kommittén har undersökt om förutsättningar föreligger för införande av en för Danmark, Finland, Norge och Sverige gemensam arbetsmarknad för tandläkare. Dessa undersökningar hänför sig främst till utbildningsförhållandena i de olika länderna och kommittén finner, såsom närmare utvecklas i det följande, att sådana förutsättningar föreligger när det gäller utbildningen. Likaså framgår av betänkandet att den offentliga tillsyn och kontroll, som erfordras på detta område, är organiserad i alla de nämnda nordiska länderna.

Vidare har kommittén sökt klarlägga huruvida arbetsmarknadspolitiska hinder möter mot att låta tandläkarna fritt verka i alla de nordiska länderna. Härvid träder i förgrunden farhågorna för en ensidig tillströmning

av tandläkare till det land eller de länder, som erbjuder de förmånligaste anställnings- och avlöningvillkoren. Detta skulle kunna medföra svårigheter för de länder som i sådant hänseende har mindre gynnsamma förutsättningar och där knappheten på tandläkare är framträdande. Särskilt bör i detta sammanhang beaktas, att sistnämnda länder har att bära samma höga utbildningskostnader både för dem, som stannar i landet, och för dem, som föredrager att utöva tandläkaryrket i ett annat land, som kan erbjuda bättre ekonomiska villkor. Ju mer intensifierat det nordiska samarbetet blir, desto naturligare blir det emellertid enligt kommitténs mening att betrakta även utbildningsplatserna som gemensamma för de nordiska länderna. Kommittén hänför sig härefter till ett uttalande av nordiska rådets medicinska kommitté av i huvudsak följande innehåll.

I de nordiska länderna är tandläkaryrket i allmänhet ett fritt yrke så tillvida, som det övervägande antalet tandläkare bedriver privatpraktik. Man har knappast anledning att räkna med att tandläkare, som avser att bedriva privatpraktik, i större utsträckning kommer att slå sig ner i annat nordiskt land än sitt hemland. Annorlunda är situationen för sådana tandläkare, som ämnar ta anställning i offentlig tjänst, främst inom folktandvården i Sverige och Norge. Intresset för att ta sådan anställning i annat nordiskt land är också redan nu stort. Då det emellertid för denna grupp alltid fordras ett anställningsbeslut från myndighet i det land, dit tandläkaren söker sig, finns fullt tillfredsställande möjligheter att hålla överflyttning av dessa tandläkare från ett land till ett annat under tillbörlig kontroll. Skulle antalet tillsättningar av tjänster med tandläkare från annat nordiskt land få en sådan omfattning i ett land att överflyttningen av tandläkare blir ensidig och hotar att medföra svårigheter för ett annat nordiskt land, bör situationen kunna lösas så att överenskommelse träffas med myndigheterna i det land, som drar till sig tandläkare, att tills vidare avstå från att ta arbetskraft från det andra landet i anspråk.

Nordiska kommittén finner att dessa synpunkter förtjänar avseende och uttalar att alltför stora förskjutningar åt ett visst land i fråga om tandläkararbetskraft måste förhindras. Redan nu är det emellertid enligt kommittén mycket lätt för nordiska tandläkare att få anställning i den norska och svenska offentliga tandvården. På grund härav och med hänsyn till övriga omständigheter torde utbytet av tandläkare mellan länderna knappast öka i någon större grad även om en fri arbetsmarknad införes. Om likväl allvarligare störningar skulle uppstå inom ett lands tandvård på grund av att fri arbetsmarknad införts bör det ankomma på det enligt överenskommelsen den 22 maj 1954 mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige tillsatta Nordiska arbetsmarknadsutskottet att föreslå de åtgärder som må vara påkallade. Kommittén erinrar vidare om att det ingår i de centrala medicinalmyndigheternas arbetsuppgifter att ingripa om störningar skulle uppstå inom hälso- och sjukvården samt att störningar på arbetsmarkna-

den kan undvikas genom att intagningen till de odontologiska högskolorna regleras.

Förutsättningar föreligger således enligt kommittén för införande av en för Danmark, Finland, Norge och Sverige gemensam arbetsmarknad för tandläkare. En sådan kan emellertid inte förverkligas utan ändringar av olika slag i ländernas lagstiftning, och den bör genomföras efter enhetliga principer. För detta ändamål föreslår kommittén att en överenskommelse träffas mellan de berörda länderna. Denna bör ange vilka villkor de fördragsslutande staterna får uppställa för att en tandläkare skall vinna legitimation i annat land än det där han ursprungligen legitimerats. För att den fria marknaden skall förverkligas bör staterna i överenskommelsen förbinda sig att vidtaga åtgärder för att undanröja förefintliga hinder mot en gemensam arbetsmarknad.

Yttrandena

Förslaget att införa en gemensam nordisk arbetsmarknad för tandläkare genom överenskommelse mellan de nordiska länderna lämnas utan erinran eller tillstyrkes i väsentliga delar av samtliga remissinstanser.

De arbetsmarknadspolitiska frågorna uppmärksammas av flera remissinstanser. Bedömningen av riskerna för ensidig tillströmning av tandläkare till ett visst land varierar i yttrandena. *Arbetsmarknadsstyrelsen* anför att man, med hittills föreliggande erfarenhet från andra yrkesområden med likartade förhållanden och rörlig arbetskraft, kan räkna med att omflyttningen av tandläkare mellan de nordiska länderna inte kommer att få någon större omfattning. Eventuellt uppträdande störningar bör enligt styrelsen därför kunna elimineras genom Nordiska arbetsmarknadsutskottets försorg. *Folkvandvårdsstyrelsen i Stockholm* bedömer riskerna små och anser fortlöpande övervakning genom Nordiska arbetsmarknadsutskottet jämte reglering av intagningen av studerande vid de nordiska tandläkarhögskolorna utgöra tillräckliga garantier mot störningar. Att störningar på arbetsmarknaden kan uppstå framhåller även *överståthållarämbetet*, som emellertid tillfogar att de inte bör motverkas genom konkurrensbegränsande föreskrifter utan genom aktiv nordisk arbetsmarknadspolitik. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* finner angeläget att utvecklingen noga följs och att de vägledande åtgärder vidtages som kan bli nödvändiga, och *Norrbottnens läns landstings förvaltningsutskott* förutsätter att någon form av ingripande kan ske på detta område.

Tandvårdsinspektören i Norrköping uttalar att en strömning på kort sikt helt efter konjunkturförändringarna i de berörda länderna inte är önskvärd och att därför bör övervägas om inte en viss reglerande verksamhet, åtminstone till en början, bör finnas.

Medicinalstyrelsens förslag och yttrandena däröver

Medicinalstyrelsen

Såsom inledningsvis anförts föreslår medicinalstyrelsen, att en ny lag om behörighet att utöva tandläkaryrket anpassas efter 1960 års lag om behörighet att utöva läkaryrket samt att hänsyn tages till nordiska kommitténs förslag om överenskommelse om internordisk arbetsmarknad för tandläkare. Så har i allt väsentligt skett i styrelsens lagförslag. Den föreslagna lagen är liksom den gällande en behörighetslag och behandlar endast förvärv och förlust av behörighet att utöva tandläkaryrket. Det förutsättes att Kungl. Maj:t i administrativ ordning skall utfärda vissa tillämpningsföreskrifter till lagen och att allmänna tandläkarinstruktionen i samband därmed överses.

I medicinalstyrelsens förslag är den gamla beteckningen tandläkarkonsten i analogi med motsvarande ändring i fråga om läkarna ändrad till tandläkaryrket. Endast den som i föreskriven ordning vunnit behörighet skall liksom hittills äga utöva detta yrke. Straff är enligt förslaget stadgat för obehörig utövning.

Förslaget innehåller inte någon definition av begreppet tandläkaryrket, och medicinalstyrelsen berör inte denna fråga i annan mån än som äger samband med att läkare föreslås inte längre bli generellt behörig att utöva tandläkaryrket. Sistnämnda förslag motiverar styrelsen dels med att det sakligt sett är mindre tillfredsställande att tillerkänna läkare generell behörighet att utöva ett yrke inom vilket han i väsentliga delar inte förvärvat någon utbildning, dels med att förslaget underlättar nordisk likställighet. I denna fråga anför medicinalstyrelsen vidare.

Att läkarna icke vidare bli behöriga att utöva tandläkaryrket får emellertid uppenbarligen icke innebära, att läkare icke skulle äga utföra någon som helst behandling som är att hänföra till detta yrke. Det finnes ett gränsområde mellan läkaryrket och tandläkaryrket, för vilket båda slagen av behörighet måste gälla. Sålunda bör läkare på grund av sin behörighet att utöva läkaryrket även i fortsättningen få utföra behandling av akuta fall, som exempelvis kräva tanduttagning eller annat kirurgiskt ingrepp. Detta föreslås reglerat i 14 § i förslaget, vari stadgas, att läkare utan hinder av bestämmelserna i lagen äger utöva verksamhet, som tillkommer honom. Att närmare reglera vilken till tandläkaryrket hänförlig verksamhet som även tillkommer läkare torde icke vara påkallat utan synes kunna överlätas åt praxis. Som en allmän regel torde kunna uppställas, att läkare, fränsett nödfall, ej bör äga meddela sådan behandling, varför endast tandläkare erhållit erforderlig utbildning, såsom till exempel konserverande eller restaurerande behandling av skadade tänder eller ersättning av förlorade tänder.

Yttrandena

Behovet av ny lagstiftning på de av medicinalstyrelsen anförda skälen vitsordas av *samtliga remissinstanser*, vilka också lämnar sty-

relsens förslag utan erinran eller, stundom med reservationer på särskilda punkter, tillstyrker att det lägges till grund för lagstiftning. *Svenska tandläkaresällskapet* och *Sveriges tandläkarförbund* framhåller dock att förslagets verkliga innebörd väsentligen blir beroende av hur tillämpningsföreskrifterna utformas.

Klara behörighetsbestämmelser som gör det lättare än hittills att beivra obehörig utövning av tandläkaryrket efterlyses av *Västernorrlands läns landstings förvaltningsutskott*, som föreslår att detta sker genom tillämpningsföreskrifter.

Av gränsnigen gentemot läkaryrket behandlas av flera remissinstanser vilka alla tillstyrker förslaget att läkares generella behörighet att utöva tandläkaryrket skall upphävas. *Överståthållarämbetet* åberopar till stöd härför den högt drivna specialiseringen och det rent tekniska förfarandets framträdande roll. *Medicinska fakulteten i Uppsala* uttalar att verksamheten inom gränsområdet av läkaryrket och tandläkaryrket svårigen låter sig reglera i detalj utan synes kunna överlätas åt praxis. *Karolinska institutets lärarkollegium* understryker att förslaget inte innebär förbud för läkare att behandla vissa sjukdomar och skador också i munnen och dess omgivning. Samma uppfattning har *Sveriges läkarförbund*, som förutsätter att förslaget tolkas så att någon konfliktsituation eller tveksamhet inte uppstår beträffande läkarnas behöriga verksamhet på detta gränsområde mellan medicin och odontologi.

Någon klar definition av det gränsområde, för vilket både läkar- och tandläkarbehörighet gäller, finnes inte i förslaget, uttalar *länsstyrelsen i Jämtlands län*, som förutskickar att viss oklarhet kommer att råda i detta avseende men likväl anser det kunna överlätas åt praxis att reglera vilken till tandläkaryrket hörande verksamhet, som även tillkommer läkare. *Tolkningssvårigheterna* i samband med nämnda gränsdragning understryks av *medicinska fakulteten i Lund*, som inte vill överlämna denna fråga åt praxis utan i stället förordar att en arbetsgrupp av läkare och tandläkare anförtros att utarbeta förslag till riktlinjer för gränsdragningen.

Upphävandet av läkares generella rätt att utöva tandläkaryrket får enligt *riksförsäkringsverkets* mening inte medföra rätt eller skyldighet för sjukkassorna att vid prövning av försäkrads rätt till läkarvård ersättning bedöma huruvida läkare, som vidtagit viss inom tandläkaryrket fallande åtgärd, härigenom överskridit sin befogenhet.

Departementschefen

En ny lagstiftning om behörighet att utöva tandläkaryrket har under de senaste åren aktualiserats av den nya lagen om behörighet att utöva läkaryrket och av framlagda förslag om en gemensam nordisk arbetsmarknad för tandläkare.

Den gällande lagen om behörighet att utöva tandläkarkonsten bygger väsentligen på 1915 års numera upphävda läkarlag. Säsom medicinalstyrelsen anfört är det önskvärt att tandläkarlagen såvitt möjligt anpassas till de nya bestämmelserna för läkare. Härigenom blir det framför allt möjligt att skapa tidsenligare regler om förvärv och förlust av legitimation och av speciell behörighet.

En gemensam nordisk arbetsmarknad grundar sig på principen om den nordiska gemenskapen och önskvärldheten av att stärka banden mellan de nordiska länderna. Fördelar står uppenbarligen att vinna vid en mera planmässigt utbyggd samverkan på nu ifrågavarande område. Det större underlag som Norden bildar ger möjlighet till ökad specialisering på särskilda områden och till utjämning av resurser i lägen, då ett land är särskilt ansträngt. Kommer den av nordiska kommittén rekommenderade överenskommelsen till stånd undanröjs en del av hindren för en nordisk arbetsmarknad. Även om jag i detta sammanhang inte har anledning att taga slutlig ställning till kommitténs förslag, synes det mig dock angeläget att en ny lag om tandläkares behörighet från början utformas så att den inte hindrar strävandena att åstadkomma en gemensam nordisk arbetsmarknad för tandläkare. Vid detta ställningstagande har jag beaktat att enligt vad kommitténs förslag och yttrandena däröver ger vid handen möjligheter finns att undvika sådana störningar på arbetsmarknaden, som kan bli en följd av nordiskt utbyte av tandläkare.

På de anförda skälen anser jag att en ny lag om behörighet att utöva tandläkaryrket bör utfärdas. Lagens huvudsyfte bör alltjämt vara att så långt möjligt förhindra osakkunniga personers verksamhet på tandvårdens område. Detta sker genom att lagen ger bestämmelser om förvärv och förlust av behörighet samt stadgar straff för den som obehörigen utövar tandläkaryrket.

Medicinalstyrelsens lagförslag innehåller ingen definition av begreppet tandläkaryrket utöver vad som följer av att verksamheten, i analogi med läkarlagen, betecknas som yrke. En definition fanns i 1861 års ordning för tandläkarkonstens utövning, men under förarbetena till 1951 års tandläkarlag konstaterades att det erbjöd stora svårigheter att lämna en exakt definition. Säsom framgår av medicinalstyrelsens förslag och säsom förordats i flertalet yttranden bör gränsdragningen mellan läkares och tandläkares behörighet kunna överlåtas åt praxis. Jag biträder den av styrelsen uppställda allmänna regeln att läkare, fränsett nödfall, inte bör få meddela behandling för vilken endast tandläkare erhållit erforderlig utbildning. Utbildningsbestämmelserna för tandläkare synes därför kunna tjäna till ledning vid behörighetsbedömningen. I tveksamma fall föreligger möjligheten att inhämta medicinalstyrelsens yttrande. I fall där allmänhetens rätt till ersättning för viss behandling är beroende av om denna utgör läkar- eller tandläkarvård synes det faktiska förhållandet huruvida behandlingen läm-

nats av läkare eller tandläkare få bli avgörande och särskild prövning av behörigheten inte behöva ske annat än i uppenbara fall av behörighetsöverskridanden.

I fråga om avgränsningen i övrigt av tandläkaryrket föreligger numera en fast praxis, som väsentligen innebär att arbete i patientens mun eller på patienten är förbjudet för lekmän. Denna praxis i förening med möjligheten att i tveksamma fall inhämta medicinalstyrelsens yttrande anser jag tillfyllest.

3. Förvärv av behörighet att utöva tandläkaryrket

Gällande bestämmelser

För rätt att verka som tandläkare inom svensk tandvård fordras behörighet att utöva tandläkarkonsten. Bestämmelserna härom i 1951 års tandläkarlag innebär att sådan behörighet tillkommer, förutom den som vunnit svensk legitimation som läkare, följande fyra kategorier:

- 1) den som vunnit svensk legitimation som tandläkare,
- 2) den som, utan att vara legitimerad tandläkare, innehar tandläkarbefattning, vartill han blivit utnämnd av Kungl. Maj:t,
- 3) den som, utan att vara legitimerad tandläkare, är förordnad av medicinalstyrelsen att tjänstgöra såsom vikarie å tandläkartjänst inom folktandvården, samt
- 4) den som av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av medicinalstyrelsen erhållit särskilt tillstånd att inom riket utöva tandläkarkonsten.

Behörigheten att utöva tandläkarkonsten kan i vissa fall begränsas antingen till omfattningen — nyssnämnda kategori 2) — eller till såväl omfattning som tid och ort — kategori 4).

Vidare äger Kungl. Maj:t förordna, att den som genomgått erforderlig utbildning får biträda behörig utövare av tandläkarkonsten med att utföra tand- och munhygienisk behandling.

Legitimation, som på ansökan meddelas av medicinalstyrelsen, kan enligt behörighetslagen endast vinnas av svensk medborgare, som avlagt svensk tandläkarexamen. Uppfyller sökanden dessa krav, skall styrelsen meddela bevis om legitimation, om omständigheterna inte är sådana, att sökandens legitimation skulle ha återkallats, om han varit legitimerad.

Särskilt tillstånd att med generell behörighet utöva tandläkarkonsten har i ett antal fall beviljats utländska tandläkare, som under lång tid tjänstgjort inom svensk folktandvård.

Begränsad behörighet har i praxis beviljats i stor omfattning. I Kungl. brev den 4 december 1953 har nämligen medicinalstyrelsen bemyndigats att under vissa förutsättningar meddela utländska tandläkare tillstånd att utöva tandläkarkonsten inom folktandvården, och dylikt tillstånd har för

närvarande inemot 200 tandläkare med utländsk examen. Begränsningen hänför sig här sålunda till verksamhetsområdet. För närvarande fordras enligt Kungl. brev den 23 november 1962 för sådant tillstånd att den utländske tandläkaren under minst tre år med goda vitsord uppehållit tandläkartjänst inom folktandvården. Genom detta system, som icke innebär behörighet att utöva privatpraktik, har utländska tandläkare beretts möjlighet att erhålla fasta tjänster inom den offentliga tandvården. Ett annat slag av begränsad behörighet är det som medicinalstyrelsen meddelar med stöd av Kungl. Maj:ts beslut den 28 december 1956, nämligen rätt att under förordnande såsom assistent eller amanuens vid tandläkarhögskola utöva tandläkarkonsten vid högskolan.

Nordiska kommitténs förslag och yttrandena däröver

Kommittén

Av nordiska kommitténs betänkande framgår, att den utbildningstid, som fordras för att vinna obegränsad behörighet att utöva tandläkaryrket, är i Danmark sju år, vari ingår två års tjänstgöring som klinisk assistent hos auktoriserad tandläkare, i Finland fem år, i Norge fyra år samt i Sverige i regel fem år. Inom kommittén råder enighet om att den grundläggande tandläkarutbildningen i stort sett är likvärdig i dessa länder. För att en tandläkare från ett nordiskt land skall kunna tillåtas att fritt utöva sitt yrke i annat nordiskt land, är det enligt kommittén nödvändigt att han visar sig ha inhämtat erforderliga kunskaper angående där gällande författningar av betydelse för tandläkares verksamhet. Härmed åsyftas närmast vad som motsvarar det i svensk tandläkarexamen ingående ämnet social odontologi samt reglerna om sjuk- och tandvårdsorganisationen ävensom tandläkares rätt att förskriva och använda läkemedel. Denna efterutbildning bör enligt kommittén vara ovillkorlig.

Ett från danskt håll framställt krav på praktisk tjänstgöring, motiverad av att den egentliga tandläkarutbildningen inte ger tillräcklig praktisk erfarenhet, avvisar kommittén på följande grunder.

Den planerade gemensamma odontologiska arbetsmarknaden bygger på att den grundläggande odontologiska utbildningen är likartad. Sedan det konstaterats, att så är fallet, torde kravet på viss tjänstgöring i det nya landet icke motiveras ur rent odontologisk synpunkt. Tandläkaryrket utövas på ungefär samma sätt i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Läroböckerna skrives många gånger gemensamt, vilket bidrager till en likartad uppfattning och syn på tandvården i stort.

En praktisk tjänstgöring kan emellertid avse icke blott de rent odontologiska förhållandena utan även en acklimatisering i vad gäller förhållandet till den sociala administrationen, till patienterna och över huvud taget till hela det sätt — i alla dess detaljer — på vilket tandläkaren utövar sitt yrke. Kommittén anser emellertid, att ej heller acklimatiseringsskäl motiverar krav på praktisk tjänstgöring. En annan sak är, att en tids föregående tjänstgöring — antingen i offentlig tandvård eller såsom assistent hos en

privatpraktiserande tandläkare — ur den enskilde tandläkarens synpunkt är synnerligen värdefull. I realiteten torde frågan om den praktiska tjänstgöringen vara av mera teoretisk art. Med hänsyn bl. a. till de stora kostnader, som är förknippade med öppnandet av egen verksamhet, läser knappast någon tandläkare vara beredd att utan en tids föregående anställning där öppna egen praktik i ett grannland. Även om kommittén sålunda ej anser krav på praktisk tjänstgöring böra uppställas vill kommittén likväl mot bakgrunden av det sagda såsom en rekommendation uttala, att en tids sådan tjänstgöring bör fullgöras av de nordiska tandläkare, som avser att slå sig ned i ett grannland.

Rätten att utöva tandläkaryrket i annat land bör enligt kommittén grundas på den i hemlandet avlagda examen samt på där sedermera vunnit och bibehållen obegränsad *ius practicandi* innefattande bland annat, att för tandläkaren inte gäller några inskränkningar i rätten att från apotek förskriva läkemedel. Vidare bör fordras, att han är medborgare i någon av de fördragsslutande staterna samt genomgått av kommittén förordad tilläggsutbildning i författningskunskap. Kommittén har med hänsyn härtill funnit, att det är nödvändigt att kräva nationell legitimation för tandläkare, varom här är fråga. I anslutning härtill har kommittén övervägt frågan huruvida legitimationen skall meddelas automatiskt, när tandläkaren visar sig uppfylla de villkor i fråga om legitimation i hemlandet och genomgången efterutbildning i vistelselandet, som kan vara föreskrivna, eller om meddelandet av legitimation därjämte skall göras beroende av lämplighetsprövning. Kommittén ifrågasätter vid sitt ställningstagande starkt det berättigade i en sådan prövning och framhåller att alltför stor makt därigenom komme att läggas i administrativa myndigheters hand. Det måste här hågkommas, anför kommittén, att det är fråga om rätt till allmän praktik. Då det gäller tillträde till tjänster, finns givetvis alltid möjligheter att anställa en prövning av vederbörandes duglighet. I princip bör det enligt kommitténs mening inte heller komma ifråga, att andra eller större krav ställs på grannländernas tandläkare än på de egna. Kommittén anser med hänsyn härtill, att registreringsmyndighetens prövning skall vara begränsad till samma förhållanden, som prövas beträffande inhemska tandläkare. Härav följer vidare, att legitimationen inte bör vara inskränkt till tiden.

Kommittén föreslår för realiserandet av den gemensamma nordiska arbetsmarknaden för tandläkare, att en överenskommelse träffas mellan de berörda regeringarna. I det förslag till överenskommelse, som kommittén utarbetat, behandlas frågorna om vinnande av behörighet i artiklarna 1—3, vilka har följande lydelse:

Artikel 1

Medborgare i fördragsslutande stat, som avlagt dansk »tandlægeeksamen» och fullgjort föreskriven assistenttjänstgöring eller finsk odontologie licentiatexamen eller

norsk »odontologisk embetsexamen» (»tannlegeeksamen») eller svensk tandläkarexamen

och som i följd därav vunnit och fortfarande äger obegränsad legitimation såsom tandläkare i den stat, där examen avlagts, skall äga rätt att under de i denna överenskommelse angivna förutsättningarna vinna legitimation såsom tandläkare i övriga fördragsslutande stater.

Samma rätt skall ock tillkomma medborgare i fördragsslutande stat, som avlagt tandläkarexamen i icke-nordiskt land och som efter prövning vunnit obegränsad legitimation i den nordiska stat, där han är medborgare.

Artikel 2

Såsom villkor för meddelande av legitimation enligt artikel 1 må fördragsslutande stat kräva, att tandläkaren visar sig hava inhämtat erforderliga kunskaper angående där gällande författningar av betydelse för tandläkares verksamhet.

Artikel 3

Medborgare i fördragsslutande stat, som önskar utöva tandläkaryrket i annan fördragsslutande stat, har att till den centrala medicinalmyndigheten i sistnämnda stat ingiva bevis om att han uppfyller villkoren i artiklarna 1 och 2.

Sökande, som uppfyller nyssnämnda villkor, skall meddelas legitimation såsom tandläkare, därest icke sådana förhållanden föreligga, att om sökanden varit legitimerad tandläkare legitimationen kunnat återkallas.

Underrättelse om sålunda meddelad legitimation skall tillställas den centrala medicinalmyndigheten i den eller de stater, där tandläkaren tidigare vunnit legitimation. De centrala medicinalmyndigheterna skola lämna varandra de ytterligare upplysningar, som i anledning av en sökt legitimation befinnas erforderliga.

Yttrandena

Kommitténs uttalande att den grundläggande tandläkarutbildningen i stort sett är likvärdig i Danmark, Finland, Norge och Sverige godtages av *medicinalstyrelsen, universitetskanslern och Norrbottens läns landstings förvaltningsutskott*, som med hänvisning till sin kontakt med en hel del tandläkare från andra nordiska länder förklarar att belägg saknas för tron att svenska tandläkares utbildning skulle vara överlägsen andra nordiska odontologers. *Svenska tandläkaresällskapet* och *Sveriges tandläkarförbund* har inget att erinra mot att utbildningen i respektive stater trots föreliggande olikheter i kursplanerna av praktiska skäl betraktas som likvärdig.

En avvikande uppfattning tillkännager *lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm*, som anför.

Lärarkollegiet, som i förevarande sammanhang sett sin uppgift allenast vara att granska dansk, finsk och norsk tandläkarutbildning till vinnande av klarhet, huruvida denna utbildning i något av dessa länder är mindre tillfredsställande anordnad än i Sverige, har härvid funnit, att kunskapsfordringarna såväl i röntgendiagnostik som (beträffande Finland) i barn-

tandvård äro väsentligt mindre än i Sverige, och likvärdighet på dessa områden kan därför ej för närvarande anses föreligga. Härtill kommer de särskilda svårigheter vid bedömningen, som äro förenade med att den norska tandläkarutbildningen är fyraårig.

Genom försorg av de nordiska tandläkarhögskolornas rektorskonvent verkställes för närvarande en utredning om olikheterna i examenskraven inom tandläkarutbildningen i de länder, det här är fråga om, i syfte att vinna en utjämning av de skillnader, som äro väsentliga. Intill dess denna utredning slutförts och klarhet vunnits om förekommande olikheters betydelse, synas nordiska tandläkare böra medgivas utöva sitt yrke i annat nordiskt land först efter individuell dispens.

Då väl en sådan utjämning, som kan komma att bedömas som väsentlig i sammanhanget, kommit till stånd, synes överenskommelse mellan de fyra berörda länderna, i huvudsak överensstämmande med det uppgjorda förslaget, böra ingås.

I fråga om tilläggsutbildningen godtages förslaget av *medicinalstyrelsens nämnd för utländska läkare*, medan däremot *Norrbottnens läns landstings förvaltningsutskott* vill tänka sig en något mera omfattande sådan utbildning i form av en obligatorisk kurs. *Svenska tandläkaresällskapet* och *Sveriges tandläkarförbund* anser att kunskaper angående författningar av betydelse för tandläkarverksamheten skall dokumenteras vid särskild prövning.

I kommitténs uppfattning att praktisk tjänstgöring inte bör krävas för legitimation instämmer *medicinalstyrelsen* och *länsarbetsnämnden i Norrbottens län*, som, oavsett de danska bestämmelserna härom, anser sådant krav utgöra hinder mot förverkligandet av en fri arbetsmarknad.

Praktisk tjänstgöring bör fordras anser *länsstyrelsen i Jämtland län*, som anför.

Flera skäl tala för att åtminstone något års tjänstgöring lämpligen inom statlig eller kommunal tandvård bör uppställas som krav, innan fullständig legitimation i vistelselandet meddelas. Det kan bl. a. befaras, att den grupp tandläkare, som söker sig till annat land, till stor del kommer att bestå av sådana, som inte riktigt funnit sig till rätta i hemlandet. Drivkraften kan då till väsentlig del antas ligga i en önskan att alltefter de ekonomiska konjunkturerna söka sig till de bästa inkomstmöjligheterna. En viss prövotid synes i sådana fall vara välmotiverad. Föreskrift om något års tjänstgöring inom av det allmänna driven tandvård skulle även kunna bidra till att i sin mån häva bristen på tandläkare inom denna sektor av tandvården. Inte minst den svenska folktandvården kämpar med stora svårigheter, när det gäller att få tandläkartjänsterna besatta. Inom Jämtlands län var medelvakanstalet under femårsperioden 1957—1961 sju, vilket inte minst för de perifera delarna av länet medförde mycket betydande svårigheter. Den förbättring, som inträtt det senaste året till stor del på grund av landstingets stipendiegivning till studerande vid tandläkarhögskolorna, förefaller vara av tillfällig art. Tendenserna pekar nu åter mot högre vakanstal. Kravet på provtjänstgöring skulle sålunda tjäna det dubbla syftet att dels ge möjlighet till akklimatisering, som även kunde innebära viss allmän lämplighetsprövning, och dels tillföra den allmänna sektorn i de olika länderna välbehövlig arbetskraft.

Liknande synpunkter har *länsläkaren i Västernorrlands län. Svenska tandläkaresällskapet och Sveriges tandläkarförbund* anser att viss praktisk tjänstgöring inom offentlig tandvård med begränsad legitimation bör krävas innan fullständig legitimation meddelas.

En förutsättning för att nordiska medborgare med examen från icke-nordiskt land skall omfattas av förslaget är enligt *medicinalstyrelsens nämnd för utländska läkare*, att enhetliga regler finns för den särskilda prövning som här föreslås äga rum. En överenskommelse i detta ämne måste därför träffas mellan de nordiska länderna innan dessa tandläkare kan omfattas av reglerna för en gemensam nordisk marknad för tandläkare.

Medicinalstyrelsens förslag och yttrandena däröver

Medicinalstyrelsen

Förslaget innebär, att behörighetsformerna begränsas till tre: legitimation, förordnandebehörighet och begränsad behörighet. Följaktligen utgår nu gällande bestämmelse om att behörighet tillkommer den, som utan att vara legitimerad tandläkare innehar tandläkarbefattning, vartill han utnämnts av Kungl. Maj:t. Detta stadgande har endast i sällsynta fall haft praktisk betydelse, och dylika fall bör i fortsättningen kunna tillgodoses genom legitimation med stöd av en bestämmelse om rätt för Kungl. Maj:t att medgiva utomlands examinerad tandläkare legitimation i vissa fall genom dispens. Vidare upphör möjligheten för Kungl. Maj:t att meddela särskilt tillstånd innebärande generell rätt att utöva tandläkaryrket. Förslaget bygger nämligen liksom läkarlagen på principen att legitimation skall vara den enda formen för generell behörighet att utöva tandläkaryrket.

Kravet på svenskt medborgarskap som villkor för legitimation har utgått i förslaget. Medicinalstyrelsen åberopar som skäl härför vad som anfördes till stöd för motsvarande ordning beträffande läkarna, nämligen dels att svenskt medborgarskap inte kan sägas innebära några garantier för vederbörandes kunnighet och skicklighet eller moraliska kvalifikationer för yrket, dels att denna reform möjliggör en önskvärd förenkling av auktorisationssystemet och dels att därigenom undanröjs ett av hindren för en gemensam nordisk arbetsmarknad på detta område.

För att tandläkare med utländsk examen skall erhålla legitimation här i riket krävs enligt förslaget att han genomgått av Kungl. Maj:t föreskriven efterutbildning. Om han undantagsvis äger framstående skicklighet och särskild erfarenhet inom yrket, bör dock Kungl. Maj:t äga medgiva att han vinner legitimation utan att genomgå efterutbildning. Omfattningen av erforderlig efterutbildning får enligt förslaget anges i tillämpningsföreskrifterna. Någon fordran på praktisk tjänstgöring som villkor för legitimation av tandläkare med utländsk examen uppställs inte i styrelsens förslag.

Legitimation som tandläkare kan enligt förslaget meddelas endast av medicinalstyrelsen, under det att förordnande att uppehålla statlig eller kommunal tandläkartjänst kan meddelas både av styrelsen och, efter dess bemyndigande, av hälsovårdsstyrelse eller annan myndighet. I sistnämnda hänseende innefattar förslaget en nyhet. Delegering bör enligt styrelsens uppfattning förbindas med erforderliga krav beträffande kompetens m. m. för dem, som må förordnas, t. ex. tandläkarstuderande på visst stadium av studierna.

Begränsad behörighet att utöva tandläkaryrket meddelas enligt förslaget av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av medicinalstyrelsen. Detta innebär ingen ändring i vad nu gäller. Härutöver upptager förslaget en särskild bestämmelse, enligt vilken Kungl. Maj:t äger förordna att den som genomgått för ändamålet erforderlig utbildning må biträda behörig utövare av tandläkaryrket med att utföra tand- och munhygienisk behandling. I gällande lag återfinns samma bestämmelse. Med stöd av denna har Kungl. Maj:t genom beslut den 26 maj 1961 bemyndigat medicinalstyrelsen att — försöksvis under en tidsperiod av längst tre år — meddela individuella tillstånd åt tandsköterskor att efter erforderlig utbildning utföra lokal kariesförebyggande behandling av tänder med utnyttjande företrädesvis av fluorföreningar. De skall därvid iaktta de föreskrifter, som styrelsen kan finna erforderligt meddela, och behandlingen sker inom skol- och ungdomstandvården efter tandläkares anvisningar.

Yttrandena

I remissyttrandena görs inga invändningar mot principen att legitimation skall vara den enda formen för generell behörighet att utöva tandläkaryrket eller mot förslaget att i enlighet härmed förenkla auktorisationsbestämmelserna.

Remissinstanserna uppehåller sig huvudsakligen vid frågorna om utländsk tandläkares behörighet. Medicinalstyrelsens förslag att svenskt medborgarskap inte vidare skall utgöra förutsättning för legitimation möter ingen erinran. Förslaget tillstyrks av *statens utlänningskommission*, som dock framhåller att anställande av utlänning i ordinarie eller extra ordinarie tandläkarbefattning kan medföra olägenheter för planläggningen av det totala försvaret, samt av *lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm* och *utredningen om översyn av bestämmelserna i § 28 regeringsformen om svenskt medborgarskap såsom villkor för erhållande av statstjänst*.

I fråga om den utbildning som skall krävas för utlänningslegitimation såsom tandläkare i Sverige förutsätter *lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Malmö* att den tandläkarexamen han avlagt utom riket skall vara ungefär likvärdig med svensk tandläkarexamen. Utländsk

tandläkarexamen, som inte står i nivå med denna, bör enligt lärarkollegiet endast få tillgodoräknas vid avläggande av svensk tandläkarexamen enligt vad som särskilt stadgas därom.

Stadsförbundet anför under hänvisning till nordiska kommitténs förslag att för utländska tandläkares legitimation i Sverige bör krävas inte bara att han avlagt tandläkarexamen utomlands och genomgått föreskriven efterutbildning här utan även att han fullgjort den praktiska tjänstgöring som i hemlandet fordras för legitimation.

Principerna för efterutbildning av tandläkare med utländsk examen bör enligt *medicinalstyrelsens nämnd för utländska läkare* vara desamma som för efterutbildningen av utländska läkare. Efterutbildningens art och omfattning bör således bestämmas efter individuell prövning av kvalifikationer med ledning av förebragta bevis om examen och fullgjorda tjänstgöringar. *Karolinska institutets lärarkollegium* anser, att vederbörande svenska myndigheter i varje enskilt fall bör pröva om den utländske tandläkaren besitter erforderlig och med svensk tandläkare jämbördig yrkesskicklighet. *Lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm* föreslår att inom medicinalstyrelsen inrättas en nämnd för utländska tandläkare.

Med hänsyn till nordiska kommitténs förslag anser *överståthållarämbetet* att det i medicinalstyrelsens förslag uppställda kravet på efterutbildning bör begränsas att avse författningskunskap av betydelse för tandläkares verksamhet. Att de båda förslagen i nämnda hänseende inte står i överensstämmelse med varandra menar även *tandvårdsdirektören i Stockholm* och *stadsförbundet*.

Den föreslagna möjligheten för Kungl. Maj:t att dispensera från kravet på efterutbildning möter ingen erinran. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* framhåller att det för tillämpningen blir nödvändigt med klara föreskrifter om hur framstående skicklighet och särskild erfarenhet skall kunna fastslås och vilken grad av skicklighet och erfarenhet som skall krävas. Det torde enligt länsstyrelsen få ankomma på medicinalstyrelsen att i särskild nämnd eller på annat sätt svara för att största möjliga enhetlighet skapas vid de helt säkert många gånger svåra bedömningar som måste ske.

Enligt lagen om behörighet att utöva läkaryrket fordras för motsvarande dispens förutom framstående skicklighet även särskild klinisk erfarenhet, framhåller *svenska tandläkaresällskapet* och *Sveriges tandläkarförbund*. Eftersom legitimationen både för läkare och tandläkare utgör grunden för den rent praktiskt-kliniska yrkesutövningen, talar enligt organisationerna goda skäl för att särskild klinisk erfarenhet stadgas även för tandläkare.

Förslaget att, såsom hittills, icke legitimerade personer skall kunna ges förordnande behörighet godtages av remissinstanserna. Möjligheten för medicinalstyrelsen att till annan myndighet delegera rätten att meddela sådant förordnande hälsas med tillfredsställelse av *tandvårdsdirek-*

tören i Stockholm och länsstyrelsen i Jämtlands län, vilken tillägger att medicinalstyrelsen måste fastställa vilka kompetenskrav som skall gälla för dem som må förordnas. Östergötlands läns landstings förvaltningsutskott framhåller vikten av att landsting får tillfälle att yttra sig i de fall förordnanderätt föreslås bli delegerad till annat organ än hälsovårdsstyrelse.

Lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm utgår från att sådant förordnande, som medför behörighet att utöva tandläkaryrket, skall få meddelas även av myndighet (lärarkollegium, kollegienämnd) vid tandläkarhögskola, dels då tandläkarstuderande på senare stadium av studierna under viss tid önskar uppehålla eljest vakant assistent- eller amanuens tjänst, dels då utländsk odontolog, som för viss tid vistas för vidareutbildning vid högskolan, behöver utföra patientbehandling och av högskolemyndigheten bedömes kapabel härtill.

Mot medicinalstyrelsens delegationsrätt hyser svenska tandläkaresällskapet och Sveriges tandläkarförbund starka betänkligheter och anför.

Utbildningsförhållandena i andra länder varierar — — — fortfarande så starkt, att det många gånger är svårt att bedöma det sakliga värdet av en utländsk sökandes meriter. Förutom tandläkarhögskolorna torde för närvarande endast medicinalstyrelsen besitta den kännedom om studieförhållandena utomlands, som krävs för en reell bedömning. Därtill kommer att den enskilde huvudmannen i valet mellan att ha en tjänst obesatt eller besatt med en okvalificerad befattningshavare ställs inför ett svårt avgörande, där kraven på befattningshavarens kompetens lätt kommer i andra hand. — — — Ur patientvårdande synpunkt är ett avkall på kvalitetskraven högst olyckligt, och organisationerna kan därför icke tillstyrka, att förordnanderätten skall kunna delegeras till mindre sakkunnig instans än medicinalstyrelsen.

Utförande av tand- och munhygienisk behandling innebär enligt universitetskanslern utövning av tandläkaryrket och behörigheten kan därför regleras enligt den bestämmelse, som gäller begränsad behörighet. Samma uppfattning har karolinska institutets lärarkollegium och lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm. I sistnämnda yttrande anføres härom.

Det ligger i sakens natur, att den biträdande medicinalpersonalen, i detta fall examinerade och behöriga tandsköterskor, skall såsom assistens åt tandläkaren (tandvårdsinspektören m. fl.) kunna få utföra vad den blir anvisad av sin chef under dennes ledning och ansvar. Enligt lärarkollegiets åsikt är en i lag given särskild föreskrift icke nödvändig för att exempelvis åstadkomma, att en tandsköterska med erforderlig utbildning och med iakttagande av utfärdade anvisningar under ansvarig ledning får med utnyttjande företrädesvis av fluorföreningar utföra lokal kariesförebyggande behandling av tänder inom skol- och ungdomstandvården. Införes en utbildning av tandhygienister och introduceras därmed en sådan yrkeskår på arbetsmarknaden, synas dess arbetsuppgifter böra närmare beskrivas och begränsas, på samma sätt som behörigheten för vissa sjuksköterskor, i särskilda föreskrifter av Kungl. Maj:t eller medicinalstyrelsen och sålunda icke i behörighetslagen för tandläkare.

Departementschefen

De av medicinalstyrelsen föreslagna formerna för behörighet att utöva tandläkaryrket överensstämmer med behörighetsgrunderna för läkaryrket. Remissinstanserna har på denna punkt inte gjort någon erinran mot förslaget och jag kan för egen del tillstyrka det. Innebörden av det sålunda förenklade auktorisationsförfarandet är att legitimation blir den enda formen för generell behörighet och omfattar förutom svenskar med svensk tandläkarexamen såväl utlänningar med svensk tandläkarexamen som personer — svenskar eller utlänningar — med utländsk tandläkarexamen. Legitimationen ersätter för de båda sistnämnda kategorierna det nuvarande systemet med Kungl. Maj:ts eller medicinalstyrelsens tillstånd att i obegränsad utsträckning utöva tandläkarkonsten och utnämning av Kungl. Maj:t till tandläkarbefattning.

Beträffande förutsättningarna för legitimation innebär den föreslagna ordningen att kravet på svenskt medborgarskap måste slopas. Medicinalstyrelsen föreslår också att så sker, och på de skäl styrelsen redovisar biträder jag detta förslag.

Avgörande för frågan om legitimation skall beviljas blir sålunda endast sökandens förutsättningar i fråga om utbildning och färdighet inom tandläkaryrket.

Att svensk tandläkarexamen bör vara tillräcklig för legitimation råder inga delade meningar om. Anledning saknas därför att i detta hänseende överväga någon ändring i vad som gäller för närvarande.

Vad beträffar personer som avlagt utländsk tandläkarexamen instämmer remissinstanserna i medicinalstyrelsens uppfattning att efterutbildning krävs. Angående arten och omfattningen av denna efterutbildning yppas däremot skilda meningar. Såsom uttalats från något håll kan utländska tandläkarexamina i vissa fall antagas inte vara likvärdiga med svensk examen. Jag anser att den kunskapsnivå, som krävs för svensk tandläkarexamen, i stort sett måste vara normerande för vad som skall krävas av de i vårt land praktiserande tandläkarna, oavsett var de examinerats. Detta medför, att den efterutbildning som tandläkare med utländsk examen måste undergå i Sverige, får anpassas efter olika utländska examinas kvalitet. Härav följer att lagens bestämmelse om efterutbildning ingalunda kan begränsas till att avse enbart författningskunskap för tandläkare. Såsom skett beträffande läkarna blir det nödvändigt att sammanföra de utländska tandläkarexamina i skilda grupper med olika efterutbildningskrav. Av de framlagda förslagen och yttrandena däröver anser jag dock kunna konstateras, att den grundläggande tandläkarutbildningen i de nordiska länderna utom Island är så likartad att den teoretiska efterutbildningen för tandläkare med sådan utbildning i huvudsak kan begränsas till att avse författningar av betydelse för tandläkares verksamhet i Sverige.

Beträffande frågan om praktisk tjänstgöring såsom villkor för legitimation framkommer olika uppfattningar i förslagen och remissyttrandena. Nordiska kommittén uppställer inte krav på praktisk tjänstgöring men föreslår inte heller att enbart examen i hemlandet skall vara tillfyllest utan anser att därjämte skall fordras vunden obegränsad legitimation i hemlandet. Eftersom för dansk tandläkares obegränsade behörighet fordras två års assistenttjänstgöring, innebär detta att praktisk tjänstgöring fordras endast av tandläkare med dansk examen, trots att studietiden för denna är lika lång som för finsk och svensk examen och längre än för norsk. Å andra sidan uttalar kommittén den rekommendationen att en tids praktisk tjänstgöring bör fullgöras av de nordiska tandläkare, som avser att slå sig ned i ett grannland. Medicinalstyrelsen, som i sitt förslag inte närmare berör denna fråga, uttalar i sitt utlåtande över nordiska kommitténs förslag, att praktisk tjänstgöring inte bör krävas för legitimation. I andra remissyttrandet förordas praktisk tjänstgöring, varvid som skäl åberopas dels önskemålet att tandläkaren i fråga får mer utbildning och tillfälle att akklimatisera sig, dels intresset att tillgodose folktandvårdens behov av tandläkare.

Det skiftande innehållet i olika utländska tandläkarexamina och de växlande utländska villkoren för obegränsad legitimation medför att inte heller frågan om praktisk tjänstgöring skall fordras kan besvaras så generellt att föreskrift härom kan införas i lag. Huvudprincipen bör självfallet vara att legitimation inte beviljas annan än den som nått den kunskapsnivå, som svensk tandläkarexamen representerar. Härför kan i vissa fall behövas praktisk tjänstgöring såsom ett led i den kompletterande utbildningen. Kravet på likvärdighet med svensk tandläkarexamen torde i huvudsak uppfyllas av dem som avlagt tandläkarexamen i Danmark, Finland och Norge. När det gäller danska tandläkare blir frågan om praktisk tjänstgöring skall fordras för svensk legitimation avhängig av den överenskommelse som kan komma att träffas mellan de båda länderna rörande gemensam arbetsmarknad för tandläkare. I fråga om dem som avlagt tandläkarexamen i våra nordiska grannländer skulle alltså för legitimation i Sverige inte krävas praktisk tjänstgöring, försåvitt sådan inte fordras med hänsyn till internordiska överenskommelser. Tandläkare med annan utländsk examen bör i allmänhet genomgå den kompletterande tandläkarutbildning och fullgöra den tandläkartjänstgöring som i varje särskilt fall finnes erforderlig med hänsyn till hans examen samt utbildning och tjänstgöring i övrigt. Riktlinjerna för all efterutbildning — vari således kan ingå praktisk tjänstgöring — bör vara att tandläkarens kunnighet och skicklighet bringas att motsvara vad den svenska utbildningen för tandläkare syftar till.

En närmare reglering av efterutbildningskraven för olika grupper tandläkare med utländsk examen torde, såsom skett beträffande läkarna, höra äga rum i administrativ ordning. På en särskild, till medicinalstyrelsen

knuten provningsnämnd för utländska tandläkare bör i avbidan på resultatet av den pågående översynen av medicinalstyrelsens organisation lämpligen ankomma, förutom tillämpningen av fastställda generella utbildningsbestämmelser, att ge de kompletterande föreskrifter rörande efterutbildning, som kan finnas erforderliga i de individuella fallen.

Genom den sålunda skisserade ordningen kan tillgodoses det i vissa yttranden framförda önskemålet om särskild eller individuell prövning av de utländska tandläkarnas kunskaper. Inom ramen för efterutbildningen blir det nämligen möjligt att genom tentamina eller på annat lämpligt sätt kontrollera att vederbörande tillgodogjort sig de för hans grupp stadgade kunskapsfordringarna och praktiska erfarenheterna.

Såsom medicinalstyrelsen föreslagit och såsom gäller för läkare bör Kungl. Maj:t ha möjlighet att dispensera från kravet på efterutbildning. Dispensmöjligheten bör emellertid vara inskränkt till sådana fall, då vederbörande besitter framstående skicklighet och särskild erfarenhet såsom tandläkare. Att på förhand fastställa grunderna för bedömningen av dessa sannolikt sällsynta fall torde inte vara erforderligt.

Legitimation bör kunna vägras, om sådana omständigheter föreligger som bör föranleda att legitimation återkallas. Någon annan prövning av legitimationssökandes allmänna lämplighet anser jag inte erforderlig. Svenska medborgare och utlänningar bör i detta avseende behandlas på samma sätt och någon särskild lämplighetsprövning av den som söker svensk legitimation på grund av tandläkarutbildning i annat nordiskt land bör alltså inte ske.

Liksom hittills bör möjlighet föreligga att förordna därtill skickade personer utan legitimation att utöva tandläkaryrket i statlig eller kommunal tandläkartjänst. Det gäller här studerande, som ännu inte avslutat sin utbildning men kommit så långt i denna att deras tjänster kan tagas i anspråk för vikariat eller tillfälliga uppgifter inom tandvården, samt personer med utländsk examen som ännu inte erhållit svensk legitimation eller som mera tillfälligt tjänstgör här i landet. Kompetensvillkoren för dessa förordnanden bör framgå av de bestämmelser, som gäller för de olika tjänsterna och för vikariat på dessa.

Förordnande som här avses bör liksom hittills kunna meddelas av medicinalstyrelsen. Angående den föreslagna möjligheten för styrelsen att delegera rätten att meddela förordnande råder delade meningar. Tandläkarorganisationerna avstyrker under motivering att endast medicinalstyrelsen är kompetent att bedöma kvalifikationerna hos personer med utländsk tandläkarutbildning. Enligt min mening är delegationsmöjligheten önskvärd. Att delegering skall kunna ske till vederbörande myndighet vid tandläkarhögskola att meddela förordnanden på tjänster inom läroanstalten anser jag uppenbart. Om, såsom medicinalstyrelsen förutsätter och länsstyrelsen i Jämtlands län anser nödvändigt, delegeringen förbindes med uppgift be-

träffande de kompetenskrav, som måste hävdas, synes hinder inte heller böra möta mot delegering till hälsovårdsstyrelse och motsvarande kommunala myndigheter. Jag tillstyrker alltså medicinalstyrelsens förslag i denna del.

Vad slutligen gäller *begränsad behörighet att utöva tandläkaryrket* innebär medicinalstyrelsens förslag att sådan skall kunna meddelas av Kungl. Maj:t eller medicinalstyrelsen i den utsträckning, som anges för varje särskilt fall. Förslaget utgör ingen ändring av vad som hittills gällt och jag anser att denna behörighetsform alltjämt bör finnas. Behörigheten kan begränsas till omfattning, tid och rum.

I detta sammanhang har några remissinstanser ansett att inom ramen för befogenheten att meddela begränsad behörighet även kan rymmas förordnande för tandsköterskor att biträda med tand- och munhygienisk behandling, varför någon särskild lagbestämmelse för detta ändamål inte skulle erfordras. Uppenbart är att denna behandling — som utgör arbete i patientens mun och på patienten — är att anse såsom utövning av tandläkaryrket. En behörighetsbestämmelse är således erforderlig för att inte obehörig yrkesutövning här skall anses föreligga. Behörigheten bör i motsats till annan begränsad behörighet inte vara beroende av individuella förordnanden utan anknytas till godkänd genomgång av viss utbildning. Det synes lämpligen kunna överlämnas åt medicinalstyrelsen att bestämma om denna utbildning. Med hänsyn härtill bör behörigheten liksom hittills regleras i en särskild lagbestämmelse.

4. Tandläkares specialistbehörighet

Rådande ordning

Några av staten utfärdade eller godkända regler för tandläkares specialistutbildning eller rätt att annonsera specialitet finns inte. I kungörelsen den 26 maj 1961 angående statsbidrag till folktandvården stadgas att polikliniker för tandreglering (bettortopedi) eller annan odontologisk specialvård må inrättas inom folktandvården. Kompetensbestämmelserna i samma kungörelse för övertandläkare vid centraltandpoliklinik fordrar förutom behörighet att utöva tandläkarkonsten även särskild utbildning i tandkirurgi och käkprotetik med käkskadebehandling. I övrigt förekommer i de författningar som angår tandvård och kostnader därför inte några särskilda bestämmelser om specialistvård. Emellertid har Sveriges tandläkarförbund för sina medlemmar fastställt bestämmelser angående odontologisk specialitet. De bestämmelser som sålunda f. n. gäller är antagna den 2 december 1961 och innehåller i huvudsak följande.

Medlem av förbundet som önskar tillkännage specialitet skall göra ansökan därom hos förbundsstyrelsen, som beslutar om tillstånd skall medges. Sådan ansökan skall vara åtföljd av bestyrkt meritförteckning, vari samt-

liga tjänstgöringar och förordnanden skall upptagas i kronologisk ordning, samt av tjänstgöringsbetyg och andra handlingar som sökanden önskar åberopa.

Rätt att tillkännage specialitet kan sökas inom fyra ämnesområden, nämligen odontologisk ortopedi (tandreglering), pedodonti (barnaålderns tandsjukdomar), tandkirurgi och endodonti. All meritering skall fullgöras efter erhållen legitimation och omfatta minst tre års verksamhet inom allmän-tandvård, minst tre, beträffande tandkirurgi fyra, års specialutbildning vid specialistinstitution eller hos erkänd specialist samt minst två års special-tjänstgöring i form av självständigt utfört praktiskt arbete inom special-området. Specialutbildningen kan till viss del ersättas av vetenskapligt författarskap inom ämnesområdet. Ordinarie professor eller laborator vid svensk tandläkarhögskola må utan företeende av särskilda merithandlingar beviljas rätt att tillkännage specialitet i den del av tandläkarkonsten, som är hans undervisningsområde under förutsättning att detta ämnesområde av förbundsstyrelsen godkänts som odontologisk specialitet.

Tillkännagivande kan ske antingen så att specialiteten anges eller så att praktiken kungöres såsom begränsad till specialområdet. För tillkännagivandet gäller mindre restriktiva bestämmelser för ämnena tandreglering och barnaålderns tandsjukdomar än för de båda andra ämnena. De förstnämnda må tillkännas i telefonkatalog, i av lokal tandläkarförening utgiven medlemsförteckning samt under särskild rubrik i den av Svenska tandläkaresällskapet och Sveriges tandläkarförbund gemensamt utgivna förteckningen över svenska tandläkare; därjämte får tillkännagivandet ske på praktikdörr och brevpapper. Ämnesområdena tandkirurgi och endodonti får tillkännas endast i den gemensamma tandläkarförteckningen.

Någon författningsmässig reglering av specialistbehörigheten har inte heller skett i Danmark, Finland eller Norge. Liksom i Sverige har dock en reglering därav kommit till stånd genom tandläkarorganisationernas försorg efter i stort sett samma linjer som i Sverige.

Medicinalstyrelsens förslag och yttrandena däröver

Medicinalstyrelsen

Styrelsen föreslår att tandläkares rätt att för allmänheten tillkännage sig såsom specialist skall regleras i behörighetslagen. Som skäl härför anför styrelsen endast att samma ordning bör gälla för tandläkare som för läkare. Den föreslagna bestämmelsen har också samma lydelse som motsvarande stadgande i läkarlagen och innehåller, att tandläkare, som inte äger särskild skicklighet och erfarenhet inom viss gren av tandläkaryrket, inte må för allmänheten tillkännage att han är specialist inom den grenen av tandläkaryrket eller eljest äger särskild kunnighet däri.

För prövning av tandläkares specialistkompetens bör enligt förslaget gälla i huvudsak samma ordning som för läkare. Detta innebär att Kungl. Maj:t i tillämpningsföreskrifter bör fastställa villkoren för tandläkares rätt att tillkännage specialitet, att medicinalstyrelsen bör erhålla uppdrag att utfärda bevis om specialistkompetens för tandläkare som uppfyller nämnda villkor

samt att styrelsens beslutanderätt i dessa ärenden bör utövas av en särskild nämnd för specialistbehörighet.

Yttrandena

I remissyttrandena görs ingen erinran mot förslaget att tandläkarnas specialistbehörighet regleras i lag.

Lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm betonar vikten av att odontologisk expertis får medverka vid utformningen och tillämpningen av specialistbehörighetsbestämmelserna. Kollegiet anför sålunda härom.

Frågan om tandläkarens, liksom läkarens, rätt att för allmänheten tillkännagiva, att han är specialist inom visst ämnesområde må vara ett i första hand fackligt spörsmål och intresse, men angivandet av vad som inom tandläkarverksamheten bör vara att anse såsom en avgränsad specialitet måste utan tvivel huvudsakligen bygga på vetenskapliga och utbildningsmässiga erfarenheter och rön inom odontologin och vara underkastade offentlighetens kontroll. Lärarkollegiet finner det därför synnerligen angeläget, att representanter för de odontologiska läroanstalterna beredas möjlighet att redan på det förberedande stadiet samråda med medicinalstyrelsen, när det gäller att utforma särskilt de tillämpningsföreskrifter som måste komplettera lagbestämmelsen och som i själva verket komma att lämna de närmare föreskrifterna om formen, förutsättningarna och områdena för specialistbehörigheten. Det är vidare lärarkollegiets åsikt, att den särskilda nämnd inom medicinalstyrelsen som bör få beslutanderätten om hand i fråga om ärenden rörande specialisttillhörigheten, i all synnerhet på initialstadiet, bör tillförsäkras erforderlig odontologisk expertis. Detta kan åstadkommas exempelvis genom anlitan av medlem av vetenskapligt råd som representant för odontologiskt ämne, genom samarbete med tandläkarhögskolorna och genom adjunktion av den expert Svenska Tandläkare-Sällskapet i varje särskilt fall utser.

Svenska tandläkaresällskapet och *Sveriges tandläkarförbund* kan i och för sig inte anse det av nöden att rätten att fastställa villkoren för specialistbehörighet överflyttas från förbundet till annan instans, men vill med hänsyn till att motsvarande gäller för läkare inte motsätta sig förslaget under förutsättningar som redovisas på följande sätt.

Sålunda bör obetingat kraven på kompetens för erhållande av specialitet sättas minst lika högt som enligt förbundets nuvarande bestämmelser. Vidare förutsättes, att en nämnd för specialistbehörighet tillskapas, analog med motsvarande nämnd för läkares specialistbehörighet, med uppgift dels att pröva tandläkares specialistkompetens, dels att framlägga förslag till kompetenskrav för nya specialiteter. I nämnden bör finnas representation för dels fackorganisationen, Sveriges tandläkarförbund, dels odontologisk vetenskap. I instruktionen för nämnden bör föreskrivas att Sveriges tandläkarförbund skall beredas tillfälle att yttra sig över varje ansökan om specialistbehörighet.

Att tandläkarorganisationerna ges största möjliga inflytande i nämnden finner *länsstyrelsen i Jämtlands län* rimligt, och *medicinska fakulteten i Uppsala* anser angeläget att Sveriges läkarförbund där blir representerat.

Departementschefen

Som skäl för att tandläkares rätt att beteckna sig som specialist bör regleras i lag anför medicinalstyrelsen att motsvarande ordning gäller för läkare. Orsakerna till att dessas specialistbehörighet blivit föremål för lagstiftning är flera. Sålunda ansågs det från ren ordningssynpunkt som ett angeläget intresse att specialistbeteckningen motsvarades av en verklig sakkunskap, och detta intresse ansågs kunna tillgodoses endast genom att den som inte förvärvat de erforderliga kvalifikationerna hindrades från att annonsera sig som specialist. Detta skäl anser jag vara tillämpligt även på tandvårdens område. Patienterna har uppenbarligen ett intresse av att verkligen erhålla sakkunnig behandling när de direkt vänder sig till tandläkare, som betecknar sig som sakkunnig på visst område. Eftersom allmänhetens förmåga att bedöma behovet av specialistvård enligt sakens natur är väsentligt ringare på tandvårdens än på läkarvårdens område, ligger dock det främsta intresset för allmänheten däri att tandläkarna inbördes kan remittera fall till kolleger, vilkas specialistkompetens är auktoritativt fastslagen.

I fråga om läkarna ansågs vidare behovet av lagreglerad specialistbehörighet framträdande vid bestämmande av taxor för läkarvård och i samband med föreskrifter om ersättning — på grund av försäkring eller såsom anställningsförmån — till den som anlitat specialistvård. Detta skäl gör sig f. n. inte med samma styrka gällande inom tandvården. I detta sammanhang må emellertid erinras om att 1961 års sjukförsäkringsutredning enligt sina direktiv har att undersöka möjligheterna att låta den allmänna försäkringen omfatta även ersättning för tandvård i större utsträckning än som nu är fallet.

Av vad sålunda anförts och av det förhållandet att tandläkarnas fackliga organisation, Sveriges tandläkarförbund, antagit och tillämpar bestämmelser om specialistbehörighet framgår enligt min mening att behov föreligger av en reglering på detta område. Den ordning som kommit till stånd genom tandläkarförbundets bestämmelser tillgodoser i väsentlig utsträckning behovet av en reglering av specialistfrågorna och den har inte, såvitt känt, blivit föremål för anmärkningar. Jag kan emellertid för min del inte biträda uppfattningen att specialistfrågan är ett i första hand fackligt ämne utan anser tvärtom liksom i fråga om läkarna principiellt oriktigt att tillgodosedendet av ett för det allmänna så betydelsefullt intresse som specialiteter och specialistkompetens omhänderhaves av en enskild, facklig organisation, till vilken inte alla tandläkare är anknutna. Det allmänna har här vidare intressen som sammanhänger med att staten svarar för tandläkarutbildningen. Även för den enskilde tandläkaren, som kvalificerat sig särskilt inom viss gren av odontologin, synes det vara angeläget att hans rätt

att annonsera sig som specialist prövas av en myndighet som är understadkastad offentlighetens kontroll.

Jag finner därför att frågorna om olika specialiteter samt specialistkompetens och därmed sammanhängande rätt för tandläkare att annonsera sig som specialist bör regleras av det allmänna i samband med den nu aktuella nya behörighetslagen. Någon erinran häremot har inte heller gjorts vid remissbehandlingen. Bestämmelserna bör såsom medicinalstyrelsen föreslagit utformas i överensstämmelse med vad som gäller för läkarna. Detta innebär i huvudsak, att lagen bör förbjuda tandläkare att för allmänheten tillkännage att han är specialist inom viss gren av tandläkaryrket eller eljest äger särskild kunnighet däri, med mindre han — på sätt som Kungl. Maj:t närmare föreskriver — förvärvat särskild skicklighet och erfarenhet på området. I tillämpningsföreskrifterna bör bestämmas kompetenskraven för olika angivna specialiteter. Då särskilda skäl föranleder det, bör specialistkompetens kunna meddelas tandläkare, som inte uppfyller de stadgade kompetenskraven men äger likvärdiga kvalifikationer. Ärenden om specialistbehörighet bör inom medicinalstyrelsen handläggas av en särskild nämnd med organisation och arbetssätt efter grunder motsvarande dem som gäller styrelsens nämnd för läkares specialistbehörighet.

5. Specialmotivering till författningsförslagen

I enlighet med det anförda har på grundval av medicinalstyrelsens förslag och med beaktande av nordiska kommitténs förslag till överenskomme om gemensam nordisk arbetsmarknad för tandläkare inom inrikesdepartementet utarbetats förslaget till lag om behörighet att utöva tandläkaryrket samt lag angående ändrad lydelse av 3 och 6 §§ lagen den 30 juni 1960 (nr 408) om behörighet att utöva läkaryrket. Jag övergår nu till att behandla de särskilda bestämmelserna i departementsförslagen, vilka såsom bilaga torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende.

Förslaget till lag om behörighet att utöva tandläkaryrket

Lagens rubrik

Den verksamhet, som enligt vad jag i det föregående anförts bör få utövas endast av därtill utbildade och i särskild ordning behörigförklarade tandläkare, bör betecknas som tandläkaryrket. Då som jag tidigare nämnt lagen främst handlar om behörighet, bör lagen betecknas lag om behörighet att utöva tandläkaryrket.

1 §.

I denna paragraf redovisas de olika former, i vilka behörigheten att utöva tandläkaryrket kan meddelas, nämligen såsom legitimation, förordnande-

behörighet och begränsad behörighet. Närmare bestämmelser om legitimation återfinnes i 3 §, om förordnandebehörighet i 9 § och om begränsad behörighet i 10 §. Härom hänvisas till den allmänna motiveringen.

Såsom jag närmare utvecklat i det föregående anser jag det inte möjligt och inte heller erforderligt att utforma och i lagen intaga någon definition av vad som skall anses utgöra utövning av tandläkaryrket. Ledning kan här hämtas från bestämmelserna om odontologisk undervisning vid tandläkarhögskolorna, allmänna tandläkarinstruktionen och andra föreskrifter på tandvårdens område samt från den praxis som numera utbildat sig och vari lagen inte medför någon ändring.

2 §.

Paragrafen, vars innehåll behandlats i den allmänna motiveringen, skiljer sig såtillvida från motsvarande paragraf i gällande lag att något särskilt förordnande inte längre skall erfordras för att behörighet skall kunna vinnas att utföra tand- och munhygienisk behandling samt att det överlämnats åt medicinalstyrelsen att bestämma den härför erforderliga utbildningen.

3 §.

Paragrafen motsvarar 3 § i 1951 års lag, från vilken den emellertid skiljer sig bl. a. däri att den medger legitimation av tandläkare i väsentligt större utsträckning än som nu är fallet. Detta sker genom att kravet på svenskt medborgarskap slopas och genom att utländsk tandläkarexamen jämte kompletterande utbildning enligt av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter jämställas med svensk tandläkarexamen. Liksom hittills *skall* medicinalstyrelsen på ansökan bevilja legitimation om sökanden uppfyller de villkor som uppställts i fråga om utbildning. Endast om sådana omständigheter föreligger att sökanden skulle ha deslegitimerats, om han varit legitimerad tandläkare, får legitimation vägras honom. Eftersom en ny deslegitimeringsgrund föreslås införd enligt 5 §, nämligen grov oskicklighet vid utövning av tandläkaryrket eller uppenbar olämplighet såsom tandläkare, vidgas emellertid möjligheterna att vägra legitimation i förhållande till vad som nu gäller.

4 §.

I denna paragraf regleras de deslegitimeringsgrunder, som återfinns i 4 § i 1951 års lag och 3 § läkarlagen, nämligen brottslig gärning av olika slag.

Deslegitimering innebär att medicinalstyrelsen återkallar den beviljade legitimationen, varefter den deslegitimerades utövning av tandläkaryrket blir obehörig och kan bestraffas. Återkallelsen sker på obestämd tid med undantag för de fall då den enligt 7 § sker i samband med suspension eller

sinnessjukdom. Deslegitimering är enligt paragrafen liksom enligt nuvarande lag aldrig obligatorisk i samband med brott. En förutsättning för deslegitimering är alltid att tandläkaren genom brottet visat sig inte vara skickad att utöva tandläkaryrket. Brotten är efter mönster av läkarlagen uppdelade i tre grupper. Den första omfattar brott, som förövats under utövning av tandläkaryrket. Här kan deslegitimering ske när frihetsstraff, avsättning eller suspension följt på brottet. Deslegitimering i anledning av brott som inte äger samband med yrkesutövningen kan ske endast om straffarbete ådömts. Den tredje gruppen omfattar vissa brott där deslegitimering kan ske oberoende av den ådömda påföljdens art. Det gäller här åsidosättande av bestämmelser som givits till allmänhetens skydd mot osakkunnig läkar- och tandläkarbehandling.

I administrativ ordning bör föreskrivas skyldighet för domstol att underätta medicinalstyrelsen, när legitimerad tandläkare dömts till ansvar och deslegitimering kan följa på domen.

5 §.

Paragrafen saknar motsvarighet i nuvarande lag, vilken medger deslegitimering endast vid brott och psykisk sjukdom. I paragrafen föreslås, att deslegitimering även skall kunna ske om tandläkaren ådagalagt grov oskicklighet vid utövning av tandläkaryrket eller eljest visat sig uppenbart olämplig som tandläkare. Dessa deslegitimeringsgrunder infördes för läkare i 1960 års läkarlag och bör uppenbarligen även kunna komma ifråga för tandläkare. Såsom exempel på situationer, i vilka dessa grunder är tillämpliga, framhölls vid läkarlagens tillkomst upprepade svåra misstag vid behandling av patienter, uppenbart charlataneri i yrkesutövningen, allvarligt missbruk av receptskrivningsrätten och svår hemfallenhet åt sprit- eller narkotikamissbruk, allt omständigheter som medför betydande risker för patienterna. Det underströks emellertid, att deslegitimering enligt paragrafen regelmässigt inte bör komma i fråga med mindre skärpt kontroll och disciplinära åtgärder av olika slag från medicinalstyrelsens sida försökts men visat sig resultatlösa.

Sista stycket i paragrafen — vilket motsvarar 4 § sista stycket läkarlagen — korresponderar med det av nordiska kommittén framlagda förslaget till överenskommelse mellan de nordiska länderna om gemensam arbetsmarknad för tandläkare. I artikel 4 i förslaget stadgas att, om legitimation såsom tandläkare meddelats för tandläkare, vilken ursprungligen legitimerats i annan fördragsslutande stat, legitimationen skall återkallas, därest den ursprungliga legitimationen återkallas eller upphör att gälla. Kommittén har motiverat denna ordning med dels att legitimation i hemlandet skall vara en förutsättning för förvärv av legitimation i vistelselandet, dels att det skulle innebära en illojalitet mot det land, där den ursprungliga legiti-

mationen meddelats men sedermera återkallats, att låta legitimationen kvarstå i annat nordiskt land.

6 §.

Paragrafen, som behandlar återkallelse av legitimation på grund av psykisk sjukdom, innebär ej någon ändring i vad som nu gäller och motsvarar 5 § läkarlagen. Deslegitimering är inte heller i dessa fall obligatorisk men skall regelmässigt ske.

7 §.

Enligt denna paragraf får deslegitimering ej ske av tandläkare, som förordnats av Kungl. Maj:t till innehavare av tandläkartjänst, så länge han innehar tjänsten och ej är suspenderad eller på grund av sjukdom, som kan grunda deslegitimering, ledig från tjänsten. Paragrafen överensstämmer till sitt innehåll i huvudsak med bestämmelser som f. n. finns i 4 och 5 §§ gällande lag.

I princip gäller att deslegitimering skall ske på obestämd tid, och legitimationen kan återges enligt 8 § när förhållandena medger det. Eftersom suspensionstid alltid är till längden bestämd, innebär förevarande paragraf ett undantag från nämnda princip såtillvida som deslegitimering i följd av suspension blott kan bestämmas för längst suspensionstiden. Liksom i fråga om läkarna bör anmärkas, att deslegitimeringen i dessa fall inte får betraktas som ett straff vid sidan av suspension; den får motiveras endast av intresset att skydda allmänheten och att upprätthålla förtroendet för tandläkarna. Vid kortvarig suspension torde dessa intressen mera sällan kräva att tandläkaren deslegitimeras.

Begränsningarna i möjligheten att deslegitimera tandläkare, som är förordnad — varmed avses alla former av tjänstetillsättning — att inneha tjänst, gäller endast den som tillsatts av Kungl. Maj:t. Den som förordnats av annat organ, exempelvis medicinalstyrelsen eller hälsovårdsstyrelse, kan av medicinalstyrelsen deslegitimeras även för tid, då han innehar befattningen och inte heller är avstängd eller ledig från tjänsten.

8 §.

Till denna paragraf finns motsvarighet i 5 § första stycket sista punkten 1951 års lag såvitt gäller den som deslegitimerats på grund av sinnessjukdom eller annan rubbning av själsversksamheten. Att paragrafen nu gäller generellt vid deslegitimering följer av att deslegitimeringen skall ske för obestämd tid, med det undantag som stadgas i 7 §.

9 §.

Motsvarighet till paragrafen finns nu i 1 § 3) i 1951 års lag. Beträffande dess innehåll hänvisas till den allmänna motiveringen.

10 §.

Under denna paragraf har upptagits en bestämmelse, till vilken motsvarighet finns i 1 § andra stycket 1951 års lag. I övrigt hänvisas beträffande denna paragraf till den allmänna motiveringen.

11 §.

Beträffande denna paragraf, som saknar motsvarighet i gällande lag, hänvisas till vad som anförts i den allmänna motiveringen.

I samband med att kompetensvillkoren för rätt att annonsera specialitet bestäms i administrativ ordning torde, såsom skett beträffande läkarna, bestämmelser böra utfärdas i syfte att förhindra att den, som hittills med fog annonserat sig som specialist men som till äventyrs inte skulle uppfylla de stadgade villkoren, skulle göra sig skyldig till straffbar gärning genom att fortsätta med att beteckna sig som specialist.

12 §.

Paragrafen motsvarar 6 § i gällande lag. Tillägg har dock gjorts om att tandläkare, som obehörigen annonserar specialitet, dömes till dagsböter. Vidare har straffskalan för övriga brott, i anslutning till motsvarande stadgande i läkarlagen, generellt bestämts till dagsböter eller fängelse. Yrkesmässighet i utövningen är självfallet att anse som försvärande, även om detta inte såsom för närvarande uttryckligen stadgas i författningstexten, men även ett enstaka brott kan med hänsyn till omständigheterna vara så allvarligt, att fängelsestraff bör kunna komma ifråga. Straffbestämmelsen i första stycket omfattar såväl lekmän som läkare, vilka överskrider sin behörighet enligt 14 §, och deslegitimerade tandläkare.

13 §.

Paragrafen, som har sin motsvarighet i 12 § läkarlagen, innebär ingen ändring i gällande rätt.

14 §.

Denna bestämmelse, som är ny, föranleds av att legitimation såsom läkare inte längre skall automatiskt medföra rätt att utöva tandläkaryrket. Angående paragrafen hänvisas till den allmänna motiveringen. Där framgår att gränsen för vad som på detta område tillkommer läkare kan vara svår att draga. Läkare, som uppenbarligen överskrider gränsen, är förfallen till ansvar för obehörig utövning av tandläkaryrket.

15 §.

Förutom de bemyndiganden att utfärda tillämpnings- och följdförfattningar, som intagits i särskilda paragrafer i lagen, upptages under förvarande paragraf ett generellt stadgande att Kungl. Maj:t äger meddela närmare bestämmelser för tillämpningen av lagen.

Övergångsbestämmelserna

Övergångsbestämmelserna är utformade efter mönster av läkarlagen. Vad först gäller de tandläkare, som är legitimerade enligt äldre lag, stadgas att de skall anses legitimerade enligt den nya lagen. Detta innebär att dennas deslegitimerings- och specialistbestämmelser blir tillämpliga. Den som enligt 1 § 2) i 1951 års lag av Kungl. Maj:t utnämnts å tandläkarbefattning och alltså innehar denna skall anses såsom legitimerad enligt nya lagen.

Enligt medicinalstyrelsens förslag skall vidare den som innehar särskilt tillstånd att utan begränsning utöva tandläkarkonsten och som till följd därav äger generell behörighet enligt 1 § 4) i den äldre lagen anses såsom legitimerad och erhålla legitimationsbevis enligt nya lagen. *Svenska tandläkaresällskapet* och *Sveriges tandläkarförbund* biträder inte detta förslag utan anser sådan legitimation böra meddelas först efter prövning i varje särskilt fall. För egen del vill jag anmärka, att skillnaden mellan dessa tandläkare, vilka ju har oinskränkt behörighet, och legitimerade tandläkare i huvudsak endast är formell. Som jag förut anfört är ett syfte med de föreslagna nya auktorisationsbestämmelserna att all generell behörighet skall meddelas i form av legitimation. Jag förordar därför att alla tandläkare med generell behörighet enligt 1951 års lag genom en övergångsbestämmelse tillägges legitimation. Härigenom blir också för dem deslegitimerings- och specialistbestämmelserna tillämpliga.

Medicinalstyrelsen anför att särskilda övergångsbestämmelser inte erfordras i anledning av att läkare inte vidare tillerkänns generell behörighet att utöva tandläkaryrket. Jag har inhämtat, att det f. n. inte finns någon läkare som, utan att därjämte vara legitimerad tandläkare, huvudsakligen ägnar sig åt tandläkaryrket eller innehar tandläkartjänst. Särskilda övergångsbestämmelser torde därför inte behövas.

Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 3 och 6 §§ lagen den 30 juni 1960 (nr 408) om behörighet att utöva läkaryrket

Enligt den föreslagna nya lagen om behörighet att utöva tandläkaryrket skall, till skillnad mot vad som hittills gällt, legitimation såsom läkare inte medföra behörighet att utöva tandläkaryrket. I 4 § i den föreslagna tandläkarlagen upptages såsom deslegitimeringsgrund för tandläkare bl. a., att han fällt till ansvar för obehörig utövning av läkaryrket eller medverkan därtill. Den häremot svarande 3 § i lagen om behörighet att utöva läkaryrket innehåller bestämmelser, som är grundade på att läkarlegitimation automatiskt medför tandläkarbehörighet. Sålunda kan legitimerad läkare deslegitimeras om han dömts till frihetsstraff eller avsatts eller suspenderats från tjänst som läkare eller tandläkare för brott som han förövat bl. a.

under utövning av tandläkarkonsten, vartill han i och för sig alltså varit behörig.

Om genom den föreslagna lagen om behörighet att utöva tandläkaryrket legitimerad läkares generella behörighet att utöva tandläkaryrket avskaffas, fordras ändring av 3 § läkarlagen. Eftersom legitimerad läkare i denna sin egenskap enligt 14 § tandläkarlagen i fortsättningen endast äger utöva tandläkaryrket i tillfälliga nödsituationer, finns knappast anledning att i läkarlagen ha en föreskrift som tar sikte på legitimerad läkares brott under behörig utövning av tandläkaryrket. I stället får en deslegitimeringsgrund anknytas till att läkare fällts till ansvar för obehörig utövning av tandläkaryrket. Utformningen av hithörande bestämmelser i läkarlagen och tandläkarlagen kommer härigenom att helt motsvara och komplettera varandra.

Av vad som anförts under övergångsbestämmelserna till förslaget till lag om behörighet att utöva tandläkaryrket framgår att det inte finns några legitimerade läkare som, privat eller såsom innehavare av tandläkartjänst, har sin försörjning av tandläkaryrket utan att samtidigt vara legitimerade tandläkare. Någon övergångsbestämmelse som ger möjlighet att deslegitimerade läkare, som dömts till frihetsstraff eller avsatts eller suspenderats för brott, som han förövat under behörig utövning av tandläkaryrket, erfordras därför inte.

De ändringar, för vilka nu redogjorts, medför vidare att tandläkartjänst inte bör behandlas i 6 §.

6. Departementschefens hemställan

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över ifrågavarande, inom inrikesdepartementet upprättade förslag till

- 1) lag om behörighet att utöva tandläkaryrket och
- 2) lag angående ändrad lydelse av 3 och 6 §§ lagen den 30 juni 1960 (nr 408) om behörighet att utöva läkaryrket, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Koningen.

Ur protokollet:
Bengt Lindeberg

Förslag

till

L a g

om behörighet att utöva tandläkaryrket

Häri genom förordnas som följer.

1 §.

Behörig att utöva tandläkaryrket är

- a) den som är legitimerad enligt 3 §;
- b) den som är förordnad att uppehålla statlig eller kommunal tandläkartjänst; samt
- c) i den utsträckning, som för varje fall särskilt anges, den som enligt 10 § innehar begränsad behörighet att utöva tandläkaryrket.

2 §.

Den som genomgått av medicinalstyrelsen för ändamålet föreskriven utbildning må biträda behörig utövare av tandläkaryrket med utförande av tand- och munhygienisk behandling.

3 §.

Legitimation såsom tandläkare meddelas av medicinalstyrelsen.

Den som inom riket avlagt tandläkarexamen, så ock den som utom riket avlagt tandläkarexamen och härstädes genomgått av Konungen föreskriven efterutbildning skall på ansökan erhålla legitimation såsom tandläkare, om ej sådana omständigheter föreligga som enligt vad i denna lag sägs kunna föranleda att legitimation återkallas.

Äger utomlands examinerad tandläkare framstående skicklighet och särskild erfarenhet inom tandläkaryrket, må Konungen medgiva, att legitimation såsom tandläkare meddelas honom utan att han genomgått efterutbildning, som avses i andra stycket.

4 §.

Har legitimerad tandläkare genom dom, som vunnit laga kraft, dömts till frihetsstraff eller avsatts eller suspenderats från tjänst som tandläkare för brott, som han förövat under utövning av tandläkaryrket, dömts till straffarbete för annat brott eller

fällts till ansvar för medverkan till obehörig utövning av tandläkaryrket eller ock för obehörig utövning av läkaryrket eller för hälsofarligt kvacksalveri eller för brott, som avses i 10 § lagen om förbud i vissa fall mot verksamhet på hälso- och sjukvårdens område, eller för medverkan till sådant brott

äger medicinalstyrelsen återkalla hans legitimation, om han genom brottet visat sig icke vara skickad att utöva tandläkaryrket.

5 §.

Har legitimerad tandläkare ådagalagt grov oskicklighet vid utövning av tandläkaryrket eller eljest visat sig uppenbart olämplig såsom tandläkare utan att det föreligger sådant fall som avses i 4 §, äger medicinalstyrelsen återkalla hans legitimation.

Har tandläkare vunnit legitimation i Sverige på grundval av auktorisation i annat nordiskt land och fråntages tandläkaren denna auktorisation, skall medicinalstyrelsen återkalla legitimationen.

6 §.

Blir legitimerad tandläkare på grund av sinnessjukdom eller annan rubbning av självsverksamheten ur stånd att nöjaktigt utöva tandläkaryrket, skall medicinalstyrelsen ofördröjligen återkalla hans legitimation, om ej särskilda skäl föranleda annat.

Föreligger grundad anledning till antagande att tandläkares legitimation bör återkallas av skäl som avses i första stycket, äger medicinalstyrelsen förordna, att han skall undergå läkarundersökning i den utsträckning som erfordras för att hans förmåga att utöva tandläkaryrket skall kunna bedömas.

Har medicinalstyrelsen förordnat om läkarundersökning som avses i nästföregående stycke, äger styrelsen tillika återkalla legitimationen för tiden intill dess ärendet slutligt avgöres. Vägrar den som skall undersökas att inställa sig till undersökning, skall polismyndighet på styrelsens begäran lämna erforderlig handräckning.

7 §.

Legitimation för tandläkare, som Konungen förordnat till innehavare av tandläkartjänst, må icke återkallas så länge tandläkaren innehar tjänsten; dock må legitimationen återkallas för tid, då han på grund av ådömd suspension icke är i tjänst, så ock för tid, då han av anledning som i 6 § första stycket sägs icke uppehåller sin befattning.

8 §.

Har tandläkares legitimation återkallats, skall medicinalstyrelsen på hans begäran åter meddela honom legitimation, när förhållandena medgiva det.

9 §.

Förordnande, som medför behörighet att utöva tandläkaryrket, meddelas av medicinalstyrelsen eller, efter styrelsens bemyndigande, av annan myndighet.

10 §.

Begränsad behörighet att utöva tandläkaryrket meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av medicinalstyrelsen.

11 §.

Tandläkare, som icke äger särskild skicklighet och erfarenhet inom viss gren av tandläkaryrket, må icke för allmänheten tillkännagiva, att han är specialist inom den grenen av tandläkaryrket eller eljest äger särskild kunskighet däri.

Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, medicinalstyrelsen fastställer villkoren för rätt att tillkännagiva specialitet enligt denna paragraf.

12 §.

Utövar någon, som ej är behörig att utöva tandläkaryrket, detta yrke mot ersättning, dömes för obehörig utövning av tandläkaryrket till dagsböter eller fängelse.

Detsamma skall gälla, om behörig utövare av tandläkaryrket eller i 2 § omförd medhjälpare mot ersättning utövar tandläkaryrket i vidare mån än behörigheten gäller.

Tandläkare, som bryter mot föreskriften i 11 § första stycket, dömes till dagsböter.

13 §.

Beslut, som medicinalstyrelsen meddelat med stöd av denna lag, skall ända till omedelbar efterrättelse, om ej annorlunda förordnas.

14 §.

Utän hinder av vad som stadgas i denna lag äger läkare utöva sådan verksamhet inom tandläkaryrket, som hans utbildning medger och omständigheterna kräva.

15 §.

Konungen äger meddela närmare bestämmelser för tillämpningen av denna lag.

Övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1964, då lagen den 18 maj 1951 (nr 233) om behörighet att utöva tandläkarkonsten skall upphöra att gälla. Förekommer i lag eller författning hänvisning till lagrum i den äldre lagen, som ersatts genom bestämmelse i den nya lagen, skall i stället den bestämmelsen gälla.

Den som vid lagens ikraftträdande är legitimerad tandläkare skall anses som legitimerad tandläkare enligt denna lag.

Äger någon vid lagens ikraftträdande generell behörighet jämlikt 1 § 2) i den äldre lagen, skall han anses såsom legitimerad tandläkare enligt denna lag; och skall medicinalstyrelsen på ansökan utfärda legitimationsbevis för honom. Detsamma skall gälla den som innehar Konungens eller medicinalstyrelsens särskilda tillstånd att utan begränsning utöva tandläkarkonsten och som till följd därav äger generell behörighet enligt 1 § 4) i den äldre lagen. Den som eljest vid lagens ikraftträdande är behörig jämlikt 1 § 4) i den äldre lagen skall vara bibehållen vid sin behörighet. Behörigheten skall härvid anses såsom begränsad behörighet enligt den nya lagen.

Har med stöd av den äldre lagen legitimation återkallats för obestämd tid eller för alltid, skall fråga om återvinnande av legitimationen prövas enligt 8 § i den nya lagen. Har enligt den äldre lagen legitimation återkallats för viss tid, skall legitimationen åter meddelas enligt vad som bestämts vid återkallandet; och skall legitimationen därefter anses meddelad enligt den nya lagen.

Förslag

till

L a g

angående ändrad lydelse av 3 och 6 §§ lagen den 30 juni 1960 (nr 408)
om behörighet att utöva läkaryrket

Härigenom förordnas, att 3 och 6 §§ lagen den 30 juni 1960 om behörighet att utöva läkaryrket skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

3 §.

Har legitimerad läkare genom dom, som vunnit laga kraft,

dömts till frihetsstraff eller avsatts eller suspenderats från tjänst som läkare *eller tandläkare* för brott, som han förövat under utövning av läkaryrket *eller tandläkarkonsten*,

dömts till straffarbete för annat brott eller

fällts till ansvar för medverkan till obehörig utövning av läkaryrket *eller tandläkarkonsten* eller för medverkan till hälsofarligt kvacksalveri eller för medverkan till brott, som avses i 10 § lagen om förbud i vissa fall mot verksamhet på hälso- och sjukvårdens område,

äger medicinalstyrelsen återkalla hans legitimation, om han genom brottet visat sig icke vara skickad att utöva läkaryrket.

Har legitimerad läkare genom dom, som vunnit laga kraft,

dömts till frihetsstraff eller avsatts eller suspenderats från tjänst som läkare för brott, som han förövat under utövning av läkaryrket,

dömts till straffarbete för annat brott eller

fällts till ansvar för medverkan till obehörig utövning av läkaryrket eller för medverkan till hälsofarligt kvacksalveri eller för medverkan till brott, som avses i 10 § lagen om förbud i vissa fall mot verksamhet på hälso- och sjukvårdens område, *eller ock för obehörig utövning av tandläkaryrket eller medverkan därtill*,

äger medicinalstyrelsen återkalla hans legitimation, om han genom brottet visat sig icke vara skickad att utöva läkaryrket.

6 §.

Legitimation för läkare, som Konungen eller medicinalstyrelsen förordnat till innehavare av *läkar- eller*

Legitimation för läkare, som Konungen eller medicinalstyrelsen förordnat till innehavare av *läkartjänst*,

(Nuvarande lydelse)

tandläkartjänst, må icke återkallas så länge läkaren innehar tjänsten; dock må legitimationen återkallas för tid, då han på grund av ådömd suspension icke är i tjänst, så ock för tid, då han av anledning som i 5 § första stycket sägs icke uppehåller sin befattning.

(Föreslagen lydelse)

må icke återkallas så länge läkaren innehar tjänsten; dock må legitimationen återkallas för tid, då han på grund av ådömd suspension icke är i tjänst, så ock för tid, då han av anledning som i 5 § första stycket sägs icke uppehåller sin befattning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1964.

Utdrag av protokoll, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 14 mars 1963.

N ä r v a r a n d e:

justitieråden ROMANUS,
DIGMAN,
NORDSTRÖM,
regeringsrådet HOLMGREN.

Enligt lagrådet den 26 februari 1963 tillhandakommet utdrag av protokoll över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 8 februari 1963, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till 1) *lag om behörighet att utöva tandläkaryrket* och 2) *lag angående ändrad lydelse av 3 och 6 §§ lagen den 30 juni 1960 (nr 408) om behörighet att utöva läkaryrket.*

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsfiskalen Claes-Göran Källner.

Förslagen föranledde följande uttalande av *lagrådet*.

I 5 § andra stycket av förslaget till lag om behörighet att utöva tandläkaryrket upptages ett stadgande, att om tandläkare vunnit legitimation i Sverige på grundval av auktorisation i annat nordiskt land och denna auktorisation fräntages honom, medicinalstyrelsen skall återkalla legitimationen. Detta stadgande går mindre väl tillsammans med lydelsen av bestämmelserna i 3 § om villkoren för meddelande av legitimation; där anges icke något fall då legitimation meddelas på grund av auktorisation i annat land utan uppställs för hithörande fall krav på — förutom avlagd utländsk tandläkarexamen — att sökanden härstädes genomgått av Konungen föreskriven efterutbildning.

Av den i remissprotokollet lämnade motiveringen framgår, att 5 § andra stycket tillkommit med hänsyn till förhandlingarna om en överenskommelse mellan de nordiska länderna rörande gemensam arbetsmarknad för tandläkare. Enligt vad för lagrådet upplysts avses att, därest så skulle föranledas av innehållet i en dylik överenskommelse, i de tillämpningsföreskrifter till lagen, som Kungl. Maj:t kommer att utfärda, föreskriva att för den som åberopar auktorisation i annat nordiskt land skall uppställas lägre krav på efterutbildning här i landet än eljest. Bestämmelsen i 5 § andra stycket är avsedd att för dessa fall möjliggöra tillämpning av en i det av nordiska

kommittén framlagda förslaget till överenskommelse upptagen föreskrift om obligatoriskt återkallande av legitimation.

Något hinder kan ej anses föreligga mot att Kungl. Maj:t i tillämpningsföreskrifterna differentierar kravet på efterutbildning på sätt nu angivits. På grund härav och med hänsyn jämväl till de särskilda förhållanden, som föranlett de nu ifrågakvarande bestämmelserna i lagförslaget, synes lagtextens avfattning på förevarande punkt kunna godtagas.

Jämväl i övrigt lämnas de remitterade lagförslagen utan erinran.

Ur protokollet:

Birgitta Liljefors

*Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 15 mars
1963.*

Närvarande:

Statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND,
EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Johansson, lagrådets den 14 mars 1963 avgivna utlåtande över de den 8 februari 1963 till lagrådet remitterade förslagen till

- 1) *lag om behörighet att utöva tandläkaryrket och*
- 2) *lag angående ändrad lydelse av 3 och 6 §§ lagen den 30 juni 1960 (nr 408) om behörighet att utöva läkaryrket.*

Med förmälan att lagrådet — med visst uttalande angående 5 § andra stycket i förslaget till lag om behörighet att utöva tandläkaryrket — lämnat förslagen utan erinran hemställer föredraganden, att lagförslagen måtte efter vissa redaktionella ändringar, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Bengt Lindeberg